

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08498

SHPIIL UN KAMF

Jacob Marinoff

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

עֵקֶב פִּזְרִינוּחֹו

שֶׁפִּי

אֹוֹן

לְאֵמֶךְ

Copyright 1938
by
JACOB MARINOFF
(All rights reserved)

אַרױסגעגעבן פֿון
פֿאַרלאַג „מחבר“

הויפטפּאַרקױף :

BIDERMAN'S BOOK STORE

184 Second Avenue

New York, N. Y.

בינע און ראדיאָ אַרטיסטן, רעזיטאַטאָרס און פּאַר-
לייענער וואָס באַנוצן זיך אָדער ווילן זיך באַנוצן
מיט דעם מאַטעריאַל פון דעם בוך, זיינען געבעסן
דאָס צו טאָן מיט מײַן דערלויבעניש און קאַאָפּעראַ-
ציע, וואָס איד וועל מיט פּאַרגעניגן געבן אײַ אַלע
פּאַרדינסטפולע פּאַלן.

יעקב מאַרינאָוו

באַם אָפּפּאַל-קאַו — בילד געצייכנט פון נאַטע קאַזלאָווסקי.
שאַרבלאַט געצייכנט פון שאול ראַסקין.

פון סערניק

באלארעם וועגן זיך אליין

א. מיין ערשמער אויפמריט

ב. איך ווער בר-מצוה, איך ווער א שמיד

ג. אין קוזניע

מיט טיפער ליבע געווידמעט
חיין לעבן באגלייטערין
אסתר גיטלען .

מיין ערשטער אויפטריט

א.

חנוכה, די פינפטע-ליכטלינגאכט,
האָט מיך מיין מוטער אָף דער וועלט געבראַכט.

מיר האָט נישט אויסגעזען די וועלט,
ווי איך האָב זי מיר פאַרגעשמעלט:

איז זי מיר נישט געפעלן באלד,
האָב איך געמאַכט דעם גרויסן גוואַלד

און מיט געפילדער פראַטעסטירט:
"אוי! אוי! אוי! איך'ט מיך פאַרמירט!"

איך האָב געשטורמט פון דעם וויג,
און נאָר געשריען: "איך וויל צוריק!"

* * *

געשען איז דאָס אין העק סערניק,
וואָס ליגט באַם טייך און האָט אַ בריק.

סערניק האַלט גרויס זיך אָן אַ שיעור:
ס'האָט פינמק צעלייגט זיך געבן איר,

שפיל און קאטף

און פינסק געהערט צו גרויסע שטעט.
און איד, א שרייבער, א פאעט,

האָב נישט געפונען קיין שענער אָרט
פאַר מיין געבורט, ווי נאָר אַס דאָרט.

* * *

איך בין געווען דאָס ניינטע קינד,
אין אונזער גרויסער הויזגעזינט.

געקומען זיינען באלד נאָך מיר —
נאָר אומגעבעטן — גאַנצע פיר.

סך-הכל — גאַנצע דרייצן שטיק.
פיר ברובים זיינען גלייך פון וויג

ארויף אין הימל, שטיל און פיין,
געבליבן זיינען וויפל? — ניין!

יא, ריכטיק: ניין — געזונט און פריש —
מיט טאַטע-מאַמע — עלף באַם טיש.

* * *

געהאַט אַ ווינט-מיל האָבן מיר
מיט אויסגעשטרעקטע פליגל פיר,

מיין ערשטער אויפטריט

וואָס האָבן זיי געבעטן ווינט
באָ גאָט, פאַר אונזער הויזגעזינט.

און זען ס'איז נישט קיין ווינט געווען,
האָט אונדזער טיש קיין ברויט געזען.

ווייל אונדזער גרויסע הויזגעזינט,
האָט, דאָנקען גאָט, געלעבט פון ווינט.

* * *

עס איז געווען אין יענער צייט
א „חתונה" באַ „יענע לייט" . . .

זי אפשר ווייל פאָדראַטשיק קניש,
האָט ליב געהאַט אן אשת-איש,

זי גאָר פאַר דעם אַפטייקער'ס זינד —
געקומען איז אַ שטורמווינט,

אַ שפּיל געמאַן זיך מיט סערניק . . .
און פון בית עולם ביז דער ברויק,

פון באַרג ביז דעם פאַטשטאַוון שליאַד,
איז נישט געבליבן גאַנץ קיין דאָך!

שפיל און קאמף

און נישט נאָר דעכער, באַלקנב, ווענט —
געטראָגן ווי פון שרייב־הענט —

געפלוּיגן זיינען אין דער הויך,
דורך דונער, בליץ און אש און רויך. . . .

און ווען עס איז געוואָרן שטיל,
מיר כאַפן זיך — נישטאָ די מיל! . . .

דער שטורם האָט זי אויך פאַרלענדט!
געלאָזן בלויז דעם פונדאַמענט,

וואָס האָט אף שטומער, שטיינער שפראַך,
געמאַנט פון הימל, ווענט און דאָך. . . .

און עלף פאַרשוין — געזונט און פריש —
געבליבן זיינען אָן ברויט כאַם טיש.

* * *

איך האָב געהאַט אַ גומן קאַפּ:
געלערנט חומש מיט דעם טראָפּ,

ווען איך בין אלט געווען זעקס יאָר.
צו צוועלף בין איך אין נביאים קלאַר

סיין ערשטער אויפטריט

איך קאָן אָף אויסווייניק אַ סך
קאָפּיטלאַך גאַנצע פּון תנ"ך .

איך בין אין יוסף'ן פאַרליבט ,
איך בין צו אים ווי צוגעקניפט .

איך טייל מיט אים אין גרוב זיין צער ,
און פריי מיך שטאַרק ווען ער ווערט האַר .

ווען פרעה טוט אים אָן די קרוין ,
איז גרויס מיין שמחה — ביז געוויין !

די נביאים האָבן מיך אַנטציקט ,
כ'האַב מיט ישעיה'ן זיך געקוויקט .

און שלמה'ס הייליקן געזאַנג ,
האַב איך געזונגען שעה'ן לאַנג .

* * *

ווען ס'פלעגט מיך הערן אַרע שיין ,
ווי ב'רעד און זינג צו זיך אליין ,

פלעגט ער מיין פאַטער עצה'ן שאַרף :
„דו נעם דעם כהור'עץ און וואַרף

שפיל און קאטף

„אין טיפער בוכטע אים אריון,
פון אים וועט שוין קיין לייט נישט זיין!“

* * *

ער איז גערעכט געווען, רב שיין,
איך גיב דאָס איצטער צו אליין:

אזעק זייט דאָן אַ היפשע צייט
און איך בין אלץ נאָך נישט קיין לייט. . .

יאָנואַר, 1938

איך ווער ברימצוה — איך ווער אַ שמיד

ב.

כ'איז פרייטאָג-צורנאַכט. שבת קודש.
איך ליג מיט פיר קלענערע ברידער
אַפן אויוון. מיר שלאָפן אינאיינעם,
צונויפגעמישט גלידער-מיט-גלידער.

א ווינטער-נאַכט שלאָפט באַ די פענסטער,
מיט שניי-קישנס אונטער די זייטן,
מיט אונדזער קליין כאַטקע צוקאַפנס,
צופוסנס — די שנייאיקע ווייטן.

עס שלאָפן אין שטוב באַ אונז אַלע,
הויך איך — דרייצן-יאָריקער אינגל —
און ס'לעמפעלע צווישן די לייכטער,
וואָס ברענט מיט אַ גילדערנעם צינגל.

איך קוק אָף דעם גאלדענעם צינגל,
מיט אויגן האַלב צו און האַלב אָפן
און טראַכט וועגן אַלערליי זאַכן,
און טראַכטנדיק קאָן איך נישט שלאָפן.

שפיל און קאמף

כ'בין ערשט דא בר'מזוה געווארן,
אינאיינעם מיט בערעלע מאכלעם,
איז צייט שוין א קלער טאן מכה
צוקומען צו עפעס א תכלית.

וויל טאמע — כ'זאג זיין א בעל מלאכה,
מיין מאמע — די פרומע און גוטע נשמה —
זי וויל גאר אז איך זאל א רב זיין —
א נחת, א פרייד, א נחמה!

„שיק יאנקלען אין פינסקער תלמוד תורה!“
בעט מאמע דעם טאטן מיט טרערן.
„כ'זאל מאכן פון בחור א בטלן?“
וויל טאמע דערפון גאר נישט הערן.

איז שעפסל דער קאוואל געקומען,
מיט לאפעס ווי אייזערנע צוואנגען,
און זאגט צו מיין טאטן: „ראב מעיער,
איך וויל אז איר זאלט מיר דערלאנגען

„אהערצו דעם יאט אף דריי יארלאך,
און כ'לערן אים אויס די האלאכעס
פון שמירן קאבילעם און רעדער,
און מאכן אי סערפעס, אי סאכעס.“

איך ווער בר-מצוה, — איך ווער א שמיד

דער טאטע שלאגט צו און איז מסכים .
מע מאכט באלד מיט מול א שנעפסל ,
און ס'בלויבט, אז נאך שבת באדארף איך
זיך יאזון אין קווינע, צו שעפסלען .

* * *

עס שלאפן אין שטוב בא אונז אלע ,
איך ליג מיט די אויגן האלב אָפֿן .
עס סטוקען אין קאָפּ מיר די האַמערס
פון קווינע און לאָזן נישט שלאָפֿן .

עס סטוקען אין קאָפּ שוין די האַמערס . . .
נאָר שאַ! מיט אַ שפּיץ פון אַן אויער ,
פאַרכאַפּ איך אַ שמועס פון אַלקער —
איז ליג איך פאַרטאַיעט און לויער . . .

„דו שלאָפסט נישט? וואָס שלאָפסטו נישט, לאַז? “
הער איך ווי מוין טאטע טוט פּרעגן ,
מיט זאָרג אין זיין שמים, באַ דער מאַמען
וואָס ליגט אַף אַ בעטל אַנטקעגן .

„עס שלאָפּט זיך נישט, מאיר'קע סערדצע ,
עס שלאָפּט זיך נישט“ — ענטפערט די מאַמע —
„די גאַנצע נאַכט טראַכט איך פון יאַנקלע'ן . . .
עס ווייטאַקט אין האַרץ מיר אין סאַמע . . .

שפיל און קאמף

„די גאנצע נאכט טראכט איך פון יאנקלען...
אף דריי יאָר. . . באַ שעפּסלען אין לערע...
וואו וועט ער עס נעמען די כחות
צו הייבן די האַמערס, די שווערע? ...

„היינט וואָס וועט דאָס זיין מיט זיין לערנען?
ווי גראַכט זיך עס קוזניע מיט תורה?
צו מאַכן פון יאנקלען אַ קאָזאַל —
איז פשוט פאַר גאַט אַן עבירה!

„עס שטייט פאַר די אויגן מיר יאנקל,
פאַר'חושב'ט, פאַרגרעכט ווי אַ פויער,
די אויגן פאַרלאַשן. זיין פנים
באַדעקט איז מיט פאַזשע און טרויער.

„און קומט ער פון קוזניע, פאַרמוטשעט —
און האָט נישט קיין כח צו דעכן,
באַדאַרף ער גאָך ניאַנטשן די שעפּסלאַך...
אַ דינסט זיין באַ דער שעפּסעלעכן...

„איך וועל דאָס נישט אויסהאַלטן, מאיר!
איך פיל ווי עס הייבט מיך אַן גרוילן...
אָוועקגעבן יאנקלען אין קוזניע,
איז נעמען אַ קינד און אים קוילען! ...”

איך ווער בר-מצוה, — איך ווער א שמיד

עב ברענען די ווערטער דער מאמעס,
מיט מאמע'שן צער און מיט טרויער,
און טרעפן דעם וועג צו דעם זאטן
אין הארץ, דורך דער נאכט, דורך דער גרויער.

עס ענטפערט דער זאטע דער מאמע'ן
געלאסן, אי שטרענגלעך, אי צערטלעך;
ברענגט ראיות פון תלמוד און מדרש,
מיט קלוגע משלים און ווערטלעך.

„געווען, זאגט ער, גרויסע תנאים
בעלי-מלאכות. דער זייער באוואוסטער
רב יוחנן הסנדלר, דער תנא,
געווען איז, גאָר פשוט, א שוסטער.

„אליאזר בן הורקנוס, האָט נאָרלען
געמאַכט, צו פאַרדינען אָף לעבן.
נאָר וואָס דאַרפסטו מערער? איך וועל גאָר
א בעסערן ביישפיל דיר געבן:

„דער תנא רב יצחק הנפחא (*
געווען איז א שמיד! האָט דעם בורא
געדינט בעת'ן שמידן אין קוויניע,
און שמידנדיק געלערנט די תורה!

(* האַנאַפּאַ.

שפיל און קאמף

„און וואָס האָט געפאַסט פאַר רב יצחק, —
דאָס וועסטו זיין מודה-ומודה —
מעג אַנשטיין רב יעקב בן מאיר,
דיין זונדל, אודאי און אודאי!

„און וועט שמידעריי זיינע הענט
און זיין פנים אביסל פאַרשוואַרצן,
איז נישט קיין סכנה. דער עיקר:
א איר זיין און האָבן גאָט אין האַרצן.

„טו הער-ושע אויה, לאַה'ניו, זאָרנן;
דו מענסט אַף נאמנות, באַרוט זיין;
די קווניע וועט יאָנקלען נישט שאַרן
און אַלץ וועט, אים ירצה השם, גוט זיין.“

* * *

די מאמע האָט מער נישט געענטפערט
דעם טאטן. זי האָט נישט געפונען
קיין ווערטער אַנטקעגן די טענות,
פון תורה און חכמה געשפונען.

ס'האָט קווניע געהאַט אַ נצחון
דאָ, איבער דער הייליקער תורה! . . .
און גרויס איז דער ווייטאַג דער מאמע'ס,
און גרויס איז פאַר גאָט די עבודה!

איך ווער בר-מצוה, — איך ווער א שמיד

די מאמע האט מער נישט געענטפערט,
עס האבן געשמומט אירע ליפן,
נאָר איך האב געהערט אפן אויוון
דעם בראַך פון איר האַרץ און איר בליפען . . .

און מיר גיט עס אויך צו די אויגן
א שפּאַר צוויי געזאַלצענע טראַפּנס,
און גליטשן זיך איבער די באַקן
אַראַפּ, אַף מיין קישן צוקאַפּנס.

* * *

ס'איז שטיל. איך דרימל און הער ווי עס פרעיען
די שבת-מאכלים אין קוימען:
דער טשאַלנט רעדט פון היץ און עס פלאַפּלט
דער קוגל פון בולבעס און פלוימען.

זי אפשר איז דאָס נישט דער טשאַלנט גאָר,
וואָס פלאַפּלט אין היץ און אין דרימל,
נאָר ס'ריידן מלאכנים-קובאַרעס,
וואָס קומען אַרונטער פון הימל

צו זען, אז די שבת-מאכלים
אַרויסקומען זאָלן געראַטן?
עס זאל נישט פאַרברענט זיין דער קוגל,
דער מאַגן נישט צופיל געבראַטן? . . .

שפיל און קאמף

איך דרימל מיט אַפענע אויגן:
איך זע אַף דער וואַנט פאַר מיר הענגען
„די עקדה“... אברהם נעמט זיין יצחק
און וויל פאַר א קרבן אים ברענגען.

און ס'פליט אָן א מלאך אַ גוטער —
אַ שליח פון גאָט, דעם גערעכטן —
און כאַפט אָן די האַנט מיט'ן חלף
און לאָזט אים נישט יצחק'ן שעכטן!

בין איך דאָס נישט יצחק, דער קרבן? ...
מיין טאָטע — אברהם? דער גוטער
באַרמ־האַרציקער מלאך, וואָס לאָזט מיר
נישט שעכטן — מיין האַרציקע מוטער? ...

נאָר מאַלע וואָס ס'דוכט זיך אַ אינגל,
וואָס שמייט על פּרשת־הדרכים,
און ווייס נישט, צי ס'פּלוי־דערט דער טשאַלנט,
צי עס ריידן פון הימל מלאכים.

יאָנואַר, 1938

אין קוזניע

אין קוזנע

א.

דאס דערמל נעטשאטאָוו
באַגריסט אייך ווי באלד
איר שוילט זיך אַרויס פון
אַ פינסטערן וואַלד.

דערזעט איר אַ קוזניע
פון שליאַך אַ צען טריט,
איז שטייט דאָרט אַ קאַוואַל
אַ יונגער און שמידט.

אַ אידישער בחור —
פאַרפאַליעט, פאַרברענט,
מיט שטאַלענע מוסקעלן,
מיט אייזערנע הענט.

אין איין האַנט אַ האַמער,
אין צווייטער אַ צוואַנג —
ער זעצט אין קאַוואַדלע:
קלינגקלענג און קלינגקלענג.

ש פ י ל א ו ן ק א מ ף

קלינג-קלענג און קלינג-קלאנג —
און ס'ליגט שוין אף ד'ערד
פאָדקאוועס אַ באַרג,
פאַר געטשאַטאווער פערד.

קלינג-קלענג און קלינג-קלאנג,
ציק-צעק און ציק-צאק:
האָורילאָ וועט האָבן
באלד פארטיק זיין האַק.

סטעפאַנקאַ פירט מאַרגן
צום קאַב צוויי קי —
זיין ראַד מוז זיין פארטיק
אַף מאַרגן גאַנץ פרי.

מיקיטאַ פאַרט היינט נאָך
פאַרקויפן זיין פלאַקס —
מוז היינט נאָך פאַר מיטאַג
זיין פאַרטיק זיין אַקס.

קלינג-קלענג און קלאַנג-קלינג
און ער זינגט אפן קול:
„וואָס שרייסטו, וואָס קרעכצסטו,
דו נאַריש שטיק שטאַל?“

אין קוזניע

„א גליקלאכע דאליע
איז דיר דאך באשערט!
וועסט באלד זיין אן אקער,
וועסט אקערן ערד!

„וועסט אקערן פעלדער,
וועסט ארבעטן, מאן:
נעטשאטאוו דארף בולבעס
און בעבלאך און מאן.

„וועסט שניידן די לאַנקעס
אזוי ווי אין קרויט:
כ'עט בליען די רעטשקע,
כ'עט וואַקסן דאָס ברויט.

„קלינג-קלענג און קלינג-קלאַנג
וועסט בריונגען א זול —
מאָ שרײַ נישט און קרעכין נישט,
דו נאַריש שטיק שטאַל!“

. ב .

— קלינג-קלאַנג און קלינג-קלענג —
ציקציק און צאָקציק —
נאַר פלוצים בלייבט הענגען
אין לופטן זיין בליק.

שפיל און קאמף

און פאלט אף דעם דעמב אף
דעם גרינעב, וואָס שטייט
צריבער'ן וועג, מיט
די צווייגן צעשפרייט.

דערזעט ער ווי ס'לאָזט זיך
די זון שוין אראָפּ,
אַטאָט — און זי קרינט שוין
דעם דעמב אפן קאָפּ.

איז טוט ער אַ שפרונג און
אַ טאַנץ און אַ זונג,
ס'ווערט אָפּגעהאַקט פלוצים
פון האַמער דער קלונג.

ס'איז פרייטיק פאַרנאַכט,
עס איז שבת שוין באַלד,
איז היידאָ אף שבת
אַהייב, דורך דעם וואַלד.

„איין וויילינקע, מאַמע!
איך קום באַלד, איך קום:
אַ שפרונג און אַ זונג
און איך נעם דיך אַרום

אין קוזניע

„מיט שמירישע לאפעס
און קוש דרך געשמאק
דיינע אויגן די מידע,
דיין שטערן, דיין באק.

„עס פלאטערט, אוי, מאמע,
אין הארץ א באגער
צו זען דרך וואס גיבער,
צו זען דרך וואס מער. . .

„איך בענק נאך דיר, מאמע! —
ס'איז אפשר נישט שוין. . .
אזא גרויסער בחור —
נאך ס'בענקט זיך אליין. . .”

* * *

פון דערפל נעטשאטאוו
צום שמעל סערניק,
פיר שעה בלויז געדויערט
אהין-און-צוריק.

נאך דורכגיין דאָרט מוז מען
א וועג, וואו עס פאלט
דער הימל אראָפּ אָפּ
אז אוראלטן וואַלד.

שפיל און קאטף

עס וואקסן דאָרט סאָסנעס
אין הימל אַרײַן,
און לאָזן נישט פאלן
די ליכטיקע שײן

פון הימל, אף יענעם
געשלענגלטן וועג,
וואָס שוויבלט און גריבלט
מיט אַלערליי שלעק. . .

דער וואַלד ליגט אף מיילן
אין ברייט און אין לענג,
עס וואָיען דאָרט וועלף און
עס קישען דאָרט שלענג.

און שדים — דאָרט זיינען
גאַנץ אַפטיקע געסט. . .
א סברה אז אַשמדאי
האַט דאָרט זיין געסט,

און האָט עס פון דאָרטן
מיט שדים־מוזיק,
א שפיל זיך געגעבן
מיט אונזער סערניק. . .

* * *

אין קוזניע

נאָר דער שמיד האָט נישט מורא
פאַר שרים און שלענג:
ווען ער קומט אין וואַלד, איז
דער וואַלד פאַר זיי ענג.

און ער איז באַוואַפנט
פון קאַפּ ביז אַראָפּ:
פאַר שלאַנגען — אַ שטאַק מיט
אַ שטאַלענעם קאַפּ;

פאַר שרים — פיר ציצית
און תפילין אַ פאַר —
עס פליען די שרים
צו אַלדיר-שוואַרץ-יאָר,

עס איילן נישט-גוטע
און ווייכן פון אים,
ווי באַלד זיי דערהערן
זיין טראַט און זיין שטים.

ער שפאַנט דורך דעם וואַלד
מיט געהויבענעם קאַפּ
און זינגט שיר-השירים,
מיט האַרץ און מיט טראַפּ.

שפיל און קאטף

עם פליסן די טענער
פון הייליקן ליד,
עם שווינדן די מוילן
פון אונטער די טריט.

נאך א זונג, נאך א שפרונג
איבער בלאַטעס און ליים,
און ס'ניט אים אפ שלום
זיין אַרעמע היים.

אין טיר שטויט די מאמע —
עם שטראַלט איר געזיכט —
באלד-באלד וועט זי בענטשן
דעם זון און די ליכט.

יאנואַר, 1938

דער פאָרגעסענער מענטש

- א. דער פאָרגעסענער מענטש
- ב. געווען איז דאָס ווינטער אין אָונט
- ג. אַ נייַער טאָג

„א נישט-געוואשענער, א נישט-געגעסענער,
פון גאט און מענטש פארגעסענער,
האט אין דעם קאן מיט מיסט און קויט
געזוכט זיין אונט-ברויט.“

דער פאָרגעסענער מענטש

(באַלאַדע וועגן אַ הונט)

אַ קאַלמע ווינטער-נאַכט איז דאָן געווען,
ווען איך האָב יענע סצענע צוגעזען.
דער ווייסער נאָרד — האָט ברייט צעשפּאַנט זיינע טויערן
און האָט אַרויסגעיאָגט פון דאָרט אַ בייסנדיקן ווינט,
וואָס האָט ווי טויזנט ביזע הינט
געביסן נאָז און אויערן,
און מיט אַ ברומען מיט אַ ווילדן
געריסן קאַפעליוושן, בערד און שילדן.

איך בין אַרויסגעקומען פון אַ רעסטאָראַן,
און אָפּגייענדיק אַ הונדערט שפּאַן,
האַב איך באַמערקט אַ בלעכן קאַן
מיט אָפּפּאַל, באַ אַ טויער.
אַ דאָרער הונט, אַ באָרט, אַ טונקל-גרויער,
מיט בלוז אַ שטיקל אויער,
אַ נישט-געוואָשענער, אַ נישט-געגעסענער,
פון גאַט און מענטש פאַרגעסענער,
האַט אין דער קאַן מיט מיסט און קויט
געזוכט זיין אַוונט-ברויט.

שפיל און קאמף

און ווי דער הונט איז דאָ געווען באַשעפטיקט,
און קענטיק מיט אַ ביסן זיך געקרעפטיקט,
איז אַנגעקומען פון דער זייט צוגיין,
אַ גרוי געשטאַלט פון הויט און בייך,
וואָס איז געוועזן ענלעך צו אַ מענטשן-היה,
און מיט אַן ערנסטקייט פון אַ לויח,
האַט ער דעם הונט דערלאָנגט אַ בריק.
דער קלב איז אַוועקגעפאלן אַף צוריק,
אַוועקגעהונקען מיט אַ ביטערן פראַטעסט,
פאַרוואָס אַ מענטש פאַרגינט אים ניט זיין הינטזש קעסט!

און דאָ האָב איך געזען אַ בילד,
וואָס האָט מיך קראַנק געמאַכט און ווילד,
וואָס האָט זיך איינגעברענגט אין מיין זכרון
און וועט דאָרט ברענגען ביז צום סוף פון מיינע יאָרן :

דאָס גרוי געשטאַלט פון הויט און בייך,
וואָס איז געקומען פון אַ זייט צוגיין,
איז צוגעפאלן צו דער בלעכן כלי
און האָט דעם פלאַץ פון הונט פאַרנומען . . .
גענישמערט דאָרט, אין מיסט און נבלה,
אַ שפייז פאַר זיין פאַרשמאַכטן גומען.
אַ נישט-געוואַשענער, אַ נישט-געגעסענער,

דער פארגעסענער מענטש

פון גאָט און מענטש פארגעסענער,
האָט אין דער קאָן מיט מיסט און קויט
געזוכט זיין אַזונט־ברויט.

ווען הונט האָט דאָס דערזען — האָט ער, פאַרוואָר,
געגעבן זיך אַ שנעלן הויב
און אויסגעשוּיבערט זיינע ברודנע האַר,
און אפגעטרייסלט פון זיין פעל דעם שטויב,
און אויסגעשטעלט זיך אין זיין גאַנצער גרויס
און מיט געוואַנטקייט פון אַ לייב,
איז ער צו זיין באַזיגער צוגעהונקען
(דער מענטש האָט קענטיק מיט זיין שמויס
אַ פּוס אים אויסגעלונקען)
און אַנגעהויבן וואַרמשן, ברומען, ברילן
און אַף אַ הויכן קול גענומען בילן
מיט פאַרוואָרף און געבעט,
וואָס האָט געהאַט דעם קלונג
ווי גאָר ניט פון אַ שטומער צונג —
עס איז געוועזן ניט געבולן — גאָר גערעדט!
און ווי איך האָב די סצענע דאָ אַזוי באַטראַכט,
האַט זיך מיר אויסגעדאַכט,
אַז דאָ, אין גרויס־שטאַט, אין אַ ווינטער־נאַכט,
האַט ווידער יענער נס געטראַפן,
וואָס האָט מיט בלעמ'ס אייזל זיך פאַרלאָפן,

שפיל און קאמף

א שטומע צונג האָט אויפגעהערט צו שטומען —
דער הונט האָט פלוצלונג שפראך באַקומען:

— מענטש! מענטש! — וואָלט איך געשוואָרן,
אז הונט האָט אָנגעפאָנגען מיט פאַרשטיקטן אַרן:
— מענטש! מענטש! פאַרנעם אַ וואָרט
פון מיר — אַ נאווענאַרנעם באָרט!
איך שטעל מיך קודם פאַר דיר פאַר:
איך בין אַ נאָסן־הונט; געבוירן פון אַ פאַר
גאַר פראַסטע הינט; מיין מאַמע
געוועזן איז אַ בלודנע צויג,
(מיין טאַטן האָב איך ניט געקענט).
מיך האָט אַ רייכע דאַמע
נישט אָפּגעהיט ווי ס'איז
אין קאַפּ, און ניט געטראָגן אַף די הענט,
און נישט געצערטלט, נישט געגלעט
און נישט געכאַוועט אין איר בעט.

— איך בין אַ בלודנער הונט געבאָרן,
און ווי אַ הונט אַ בלודנער האָב איך מיינע יאָרן
פאַרבראַכט אַף סמעטניקעס און הויפּן,
וואָס זיינען פאַקטיש און אין דער טעאָריע
געווען מיין היים, מיין טעריטאָריע,
פון וועלכע איך האָב ניט געדאַרפט אַנטלויפן.

דער פארגעסענער מענטש

ביז דו, מענטש! מענטש! — ביזט אָנגעקומען
און האָסט עס בא מיר צוגענומען!

און דאָ האָט זיך דער הונט צעוואַרעמט,
אַנשטאַט צו ריידן רואיק, האָט ער איצט געליאַרמט;
ער איז געוואָרן פּויערלעך און ליריש,
איראַניש און סאַטיריש;
און זיך אַוועקגעלאָזן שאַרפּער, העכער,
געברענט ווי פּויער-פּלאַם,
זיין יעדעס וואָרט געוואָרן איז אַ שטעכער,
געטונקט אין גאַל און סם:

— אַ, דו, מענטש! מענטש! — די קרוין פון דער נאַטור,
דער פּרינץ פון חכמה און קולטור,
פון דעם באַשאַף, דער פּאַליטור,
דער פּער פון דער יצורה,
וואָס אַלע חיות דאַרפן זינגען פאַר דיר שירה,
דיין הויכע מענטשלעכקייט צו לויבן —
ווי שעמסט זיך ניט אַ גאַסן-הונט באַרויבן!

— אַ, דו, וואָס פּליסט צום הימל, שוועסט פון אונטן
און טאַפּסט פון ימ'ן אויס די גרונטן,
און וועגסט די שטערן,
און מעסט די ספּערן,

שפיל און קאמף

און רייסט אויס בערג און גלייכסט אויס טאָלן,
און האָסט דעם אוניווערז באַצוואונגען,
און רעדסט שוין מיט עלעקטרישע צונגען,
אזש פון זעהנארע ביז די פּאָלן —
אי קאַנסטו מיר ניט זאָגן, מאַן,
וואָס טוטסטו דאָ, ביים אַפּפּאַל קאַן? !

— אַ, דו, וואָס האָסטו נאָטור געשפּאַנט אין יאָך,
דיך דינגען זיבן טעג אין וואָך,
און שאַפן פאַר דיר שפּייכלערס שפּייז,
און מילך און האַניק טייכנווייז,
און קעלטערס וויין און ימץ פּיש,
און סטאַדעס פליישן פאַר דיין טיש,
און בערג מיט פּירות, הימל-הויך
פאַר דיין גענוס, פאַר דיין געברויך.
„דער טוי פון הימל, דאָס פעט פון דר'ערד“ —
דאָס איז דאָך אַלעס דיר באַשערט. . .
ווי קומסטו דאָ, אין מיסט און קויט
צו נישטערן אַ שטיקל ברויט? !

— אַ, דו, וואָס בויסטו באַם ברעג פון אייביגקייט דיין האַפן,
אַ, דו, וואָס ווייסט פון געטלעכקייט דעם פּשט,
אַ, דו, וואָס איז אַליון אַ גאַט כּמעט —
אין גאַט'ס געשטאַלט באַשאַפן —
ווי קומסטו, גאַט כּמעט, צו קאַנקורירן דאָ מיט מיר,

דער פארגעסענער מענטש

א בלודנעם הונט, וואָס גייט אָף פיר ? !

דאָס גרוי געשטאַלט פון הויט און בייך,
וואָס איז געקומען פון אַ זייט צוגלייך,
אַ נישט־געוואַשענער, אַ נישט־געגעסענער,
פון גאַט און מענטש פארגעסענער,
האַט קאַנטיק נישט געהערט קיין וואָרט
און נישט געענטפערט אָף די רייד פון כאָרט,
איז שטום און שטאַר געשטאַנען באַ דער בלעכן בלי,
גערויעט זיך אין מיסט און נבלה —
און שפייז געזוכט פאַר זיין פאַרשמאַכטן גומען. . .

דעם הונט האָט צוריק דאָס לשון אָפגענומען. . .

ווינטער, 1933

געווען איז דאָס ווינטער, אין אָונט

געווען איז דאָס ווינטער, אין אָונט .
אין גאָס האָבן שטורם און שניי
געוואָלצט מיט אַ ווילדער פאַרשייטקייט ,
געוויכערט אין ווייסן געדריי ,

און האָבן געפאַטשט אַף מיין פענצטער
מיט אומעט און פּראָסטיקן פּוך .
איך בין באַ מיין פייער געזעסן ,
געבלעטערט גערוועזן אין אַ בוך .

איך בין באַ מיין פייער געזעסן ,
געבלעטערט גערוועזן אין אַ בוך ,
געוואָרט אַף חבריב, וואָס דארטן
באלד קומען צו מיר אַף באַזוך .

איך בלעטער און קוק אפן זייגער :
ס'איז עלף שוין. ס'איז צוועלף — האַלבע נאַכט !
און קיינער נישטאַ. . . האָט אין מח
באַ מיר זיך אַעשוואַרצט אַ פאַרדאַכט ,

שפיל און קאסטף

אז אלע געטרויע הברים
און ליבע און הארציקע פריינט —
זיי האבן מיך אלע פארלאזן —
אליין אין מיין איינזאמען היינט .

אז אלע געליבטע און טרויסטע
פון שיינעם און גארטן געשלעכט ,
זיי זיינען ווי שמערן פארזונקען
אין בלינדע, אין פינצטערע געכט .

אז איך בין אין גרויס־שמאט געבליבן
פארלאזן, פארגעסן, אליין . . .
האב איך מיר גענומען באטראכטן ,
באקלערן פון לעבן דעם מיין :

צו וואס גאר די גאנצע קאמעדיע? . . .
עס האט מער קיין זין נישט, קיין ציל :
מ'איז פוסט דאס טעאטער. דער עולם
צעגאנגען — פארענדיק דאס שפיל! . . .

באשלאסן : זאל פאלן דער פארהאנג,
"פוינטא" ! — און טאקע שוין, באהר ! . . .
ערשט פלוצלונג באווייזט זיך אנטקעגן
א דארע און בלאסט געשטאלט

געווען איז דאס ווינטער אין אונט

און שמייכלט מיט דינבלויע ליפן
און טרייסט מיך: „נישט זארג זיך, נישט וויין!
דו קאנסט מיך? — מיין נאָמען איז: „עלנט“ —
איך וועל דיך נישט לאָזן אליין.“

און ס'האָט אפן שויס מיך גענומען
די בלאַסע און דארע געשמאלט;
און דריקט מיך צום ביינערנעם בוזים —
עס ווערט מיר באַלד הייס און באַלד קאַלט. . .

„אַ, עלנט! — האָב איך אויסגערופן —
„נישט זיי אזוי דעמאָנסטראַטיוו!
לאָז אָפּ מיך! איך ווייס שוין, איך ווייס שוין
ווי ערנסט דו ליבסט מיך, ווי טיף“ . . .

„וואָס שרייסטו, מיין ליבער, וואָס שרייסטו?
ב'האָב אויך דאָ מיין שוועסטער געבראַכט.
איר נאָמען איז „גויט“ און איר אויסזען
איז פינסטער און שוואַרק, ווי די נאַכט.“

„מיר גייען כּסדר צוזאַמען,
זי גיט זיך אָן מיר נישט קיין ריר,
באַלד קומט זי אַריין דאָ אין צימער,
ווייל אויך זיך באַקאַנען מיט דיר. . .“

שפיל און קאמף

און ווי נאָר עס האָבן די ווערטער
פאַרלאָזן איר שמייבלענדיק מויל,
באַלד פלאַטערט אַרײַן אַ געשטאַלט,
אין אַ מאַנטל אַ שוואַרצן ווי קויל,

און וואַרפט פון איר גוף שנעל אַרונטער
דעם מאַנטל פון שוואַרצן געוועב;
אַ נאַקעטע טוט זי אַ לאַז זיך
צו מיר, מיט אַ טאַנץ און אַ שוועב.

און נאַפט מיך גלייך האַלזן און קושן. . .
— איך טרייב זי: „אָוועק גי! אָוועק!“ —
און הענט האַט זי — פראַקטיקער אייזן!
— איך גליווער פון קעלט און פון שרעק. . .

„לאַז אָפּ מיך, געשפּענסט אַדער טויפל!
איך ווײַס שוין ווי טיף האַסט מיך ליב. . .
לאַז אָפּ, גויט, דו ביזט מיט דיין ליבע
אַרײַן מיר אין זיבעטער ריפּ. . .“

„אַ, שרײַ נישט אַף אונז אַזוי, שרײַ נישט!
מיר זײַנען דיר טרײַ ביזן גרונט;
עס האָבן דיר אלע פאַרלאָזן,
מיט אונז וועסטו שליסן אַ בונד —

געווען איז דאָס ווינטער אין אָונט

„א דריי-בונד — באַשטימט ווי פון הימל —
א דיכטער מיט עלנט און נויט. . .
מיר בלייבן צוזאַמען אין דרייען,
ביז ס'קומט אָן דער פערטער — דער פּוּיט.“

* * *

געווען איז דאָס ווינטער אין אָונט,
ס'איז מיר נאָך ביז איצטער ניט קלאָר:
צו דאָס איז אַ חלום געווען,
צו דאָס האָט פאַסירט אַף דער וואַר.

. 1925

א ניי-יאָר טאַנץ

(א יאָר אַרויס, א יאָר אַריין און
חיי — געטאַנצט זאָל זיין)

כא-כא-כא! און הא-הא-הא!
שלום עליכם און האלא!
כא-כא-כא! און הא-הא-הא!
ס'אלטע יאָר איז מער נישטאָ.
לאַכט דאָס אלטע יאָר אַרויס:
"פעטער, גאַיץ פון אינדזער הויז!"
לאַכט דאָס נייע יאָר אַריין
מיט געזאַנג, מיט טענץ און ווין.

רונד-ארום און רונד-אַרָאָד,
שפּרינג אַריין אין קאַרָאָהאַד.
האַפּאַ, האַפּאַ, האַפּאַ, האַפּאַ!
צו דער סטעליע הויך דיין קאַפּ,
רונד אַרום און, א גאַלאַפּ.
כא-כא-כא! און הא-הא-הא!
ס'אלטע יאָר איז מער נישטאָ
און דאָס נייע לאַכט אַריין:
"ערנער קאַן איך שוין נישט זיין!"

שפיל און קאספ

כא - כא - כא! און הא - הא - הא!
שלום עליכם און האלא!
צוויי-און-דרייסיק און פארביי,
אויסטרומ! ניינצען-דרייסיק-דריי!
קום אהער, שוין אינגעלען,
רעד, באוועג דיין צינגעלען!
ביזט א לינקער? ביזט א רעכטער?
ביזט א גוטער? ביזט א שלעכטער?
ביזט א פאלשער, צי אן עכטער?
פאר אריין, פאר אריין,
איך באגרייב דיך מיט געלעכטער,
מיט באקאלן רויטן וויין.
ווער און וואס דו זאלסט נישט זיין,
איך וועל וועטן, אז אזוי
שלעכט ווי ניינצען-דרייסיק-צוויי
קאנסטו שוין נישט זיין!

כא - כא - כא! און הא - הא - הא!
שלום עליכם און האלא!
רונד-ארום און רונד-אראפ,
שפרינג אריין אין קארטאגא!
טאנץ און לאץ און זיי באגליקט!
וואס? דיין קעל איז דיר פארשטיקט?

8 ניי-יאָר טאַג

און דיין זעל איז דיר אַעפליקט?
און די מרה-שחורה דריקט
אָף דיין האַרצן, ווי אַ זינד?
פיעטשטשע זיך מיט ווי אַ קינד!
נייערע, טו זיך פעסט אַ שטעל,
ניב אליין זיך אַ באַפעל:
קאַם אַרויף! ברוסט אַרויס!
מיט אַ פעסטן טראַט מאַראַוים!
נישט געצווייפלט, נישט געטראַכט,
גאַרטל אונטער זיך מיט מאַכט,
טרינק זיך אָן מיט נייעם מוט
און פאַרבייס אַ ליפּ — ביז בלוט,
מיט'ן רוקן צו דער גאַכט,
וואַרף זיך פון דאַס נוי אין שלאַכט,
מיט אַן אימפעט, מיט אַ יאָג,
פאַר אַ יונגן, נייעם טאַג!

רונד-ארום און רונד-אַראַך,
שפּרינג אַרײַן אין קאַרנאַהאַך.
נאַ - נאַ - נאַ! און האַ - האַ - האַ!
ס'אַלטע יאָר איז מער נישטאָ
און דאַס נייע לאַכט אַרײַן:
"ערנער קאַן איך שוין נישט ווײַן!"

שפיל און קאספ

כא - כא - כא! און הא - הא - הא!
שלום עליכם און האלא!
וואס-זשע שטייסטו נאך און טראכטסט?
נישט דו טאנצסט און נישט דו לאנטסט,
ווי געליימט איז נאך דיין צונג
און א שווארצלעך-בלויער רינג,
שווארצט ארום דיין אויג זיך טיף —
ווי געזונקען וואלט דיין שוף! . . .
קום, מיין קינד, אהער צו מיר,
איך וועל עפעס ווייזן דיר:
זעסט, א-דורך דעם שווארצן נעפל
גליט א קליינטשיק, רויטער קנעפל? —
באלד וועט אָט דער רויטער קנעפל
זיך צעוואַקסן אין אַן עפל;
נאָכדעם — אין אַ גאלדן קעפל
פון אַ מלאך, און דערפון
וועט אַרויסשפרינגען אַ זון,
וואָס וועט היילן און דערקוויקן,
וואָס וועט טרייסטן און אַנטציקן
און צעשיקן טויזנט גליקן
אין די היימען און פאַבריקן
צו די אלע, וועלכע שטריקן,
שאַפן, בויען, וועבן, פליקן,
טריק'נען זומפן, הענגען בריקן!

א ניי-יאָר טאָנץ

איז געטאָנצט, געלאַכט זאָל ווערן
ניו סע לעשן זיך די שטערן,
ניו דער מזרח צינדט זיך אָן
ווי אַ פעלד מיט רויטן מאָן.

נאָ - נאָ - נאָ! און האָ - האָ - האָ!

דרייסיק-צוויי איז מער ניטאָ —

קאָפּ אַרויף, ברוסט אַרויס,

מיט אַ פעסטן טראַט פאַראַויס!

רונד-אָרום און רונד-אַראַף,

טאָנץ אַריין אין קאַרנאַהאַר —

האַפּאַ, האַפּאַ, האַפּאַ, האַפּאַ!

צו די שטערן הויך דעם קאָפּ,

נאָ - נאָ - נאָ! און האָ - האָ - האָ!

שלום עליכם און האַלאָ!

צוויי-אין-דרייסיק איז פאַרבליי,

אויפטריט: ניינצן - דרייסיק - דריי!

לאַכט דאָס אַלטע יאָר אַרויס!

„פעטער, גאַיץ פון אינדזער הויז!“

און דעם נייעם לאַכט אַריין:

דער וועט געסער, געסער זיין!

דעצעמבער, 1932

חרבון אשכנז

- א. חורבן אשכנז
- ב. אין מיטן נאכט
- ג. צו נאצילאנד
- ד. די שריפט אף דער וואנט
- ה. באיקאט! באיקאט!

חורבן אשכנז

פון נאציאלאנד, וואו ס'דרימלט איצט
הער מיכל אין א שטאלענעם יאק,
וואו ס'ווערט די פינסטערניש פארבליצט
בלויז פון דעם בליאטק פון תליונ'ס האק;

פון יענעם לאנד פון שווערער נאכט,
פון שרעק און שאנד און ווינד און ווי,
האט אונז דער ווינט אהער געבראכט
א האלביפארשטיקטן רוףגעשריי:

„פעלקער פון דעם ערד־פלאנעט,
הערט מיין תפלה, מיין געבעט! —
רעטעט מיך פון פאטערלאנד —
מיין געליבטער היימלאנד —
ראטעוועט! א, ראטעוועט!
באלד וועט זיין צו שפעט...
ראטעוועט! א, ראטעוועט!...”

וואס קוקט איר אים פארוואונדערט אן?
ווי קומט צו אים אזא מין טאן?

שפיל און קאטף

ווי פאסט זיך גאָר אזאָ מין ליד
פאַר אים, דעם דייטשן שמאַלצן איר? ! . . .

אַך, גוטע לייט, ניט פרעגט, ניט פרעגט :
אַ נאַצי־שרד האָט אויסגעשטרעקט
זיין שרייב־האַנט און אין אַ יין טאַג —
אַ טאַג פון גאָט און מענטש פאַרמלונט —
פאַר'הורבנ'נט אלעס מיט איין שלאָג :
פאַרלענדט פון טויזנט יאָר זיין פרוכט ,
פון טויזנט זומערן דעם שניט —
פון טויזנט פּרילינגס אויסגעבליט ,
פון טויזנט ווינטערס אויסגעהיט .
פאַרברענט די גאַב פון זון און ערד ,
פון גייסט און פלייס און מי באַשערט ;
געשענדט זיין גוטן נאַמען : איר .

באַגרייפט איר, מענטשן, זיין געמיט ?
באַרשטייט איר שוין אַצינד זיין ליד ?

און פרעגט איר מיר : „פאַר וועלכער טאַט ?
באַר וועלכן פינצטערן פאַרראַט ?
ווי שווער, ווי שוואַרץ מוז זיין זיין זינד ,
וואָס האָט אים אזאָ שטראַף פאַרדינט ! . . .

חורבן אשכנז

דערצייל איך אייך: (נאָר הערט מיט טאַלק —
ניט וויסן זאָל מען, נאָטן דערפון. . . .)
ער שטאַמט פון דעם נביאים־פּאַלק
און ניט פון „נאָבעלן“ אריער הון. . . .
אין זיינע אָדערן פליסט דאָס בלוט
פון יענעם אלטן פעלקער־שטאַם,
וואָס איז אַרויס פון שויטער־פּלאַם
און פון דער טיפּעניש פון ים,
מיט נייער גבורה, נייעם מוט.

זיין זינד איז שווער, זיין זינד איז שוואַרץ:
דער מענטש פאַרמאָגט אַ צוגרויס האַרץ,
און צופיל גייסט,
און נאָר ער פלייסט
זיך פאַר זיין פאַטער־לאַנד. ער האָט
פאַרטראָגן דייטשלאַנד'ס פאַן
צווישן די פעלקער, אינבן־אָן;
איז דייטשלאַנד'ס איבער־פאַטרונאַט:
אין נעכט אָן שטערן, אין טעג אָן שוין
געהאַלטן טריי „די וואַנט אַם רהיין.“
איר יעדן באַרג און טאַל באַשיצט.
זיין דייטשלאַנד איז אים אינגעקריצט
אין האַרץ פון האַרץ — זיין היימלאַנד! —

שפיל און קאמף

מיט טויזנט פערד'ס איז ער אין איר איינגעוועבט!
מיט טויזנט לעבנס אין איר איינגעלעבט;
מיט טויזנט באנדן צו איר צוגעקניפט;
מיט טויזנט ליבעס אין איר איינגעליבט!

פאר דייטשלאַנד'ס רום, פאר דייטשלאַנד'ס כבוד,
האָט ער פאַרביגן אַלעס, אַלעס. . .
און אַפּט, ווען ס'האַט זיך אים פאַרגלוסט,
(ער שלאָגט זיך איצט פאַר דעם אין ברוסט! . . .)
האַט ער זיין זיידנ'ס אַלטן טלית
און פאַטער'ס נייעס מגן רוד
פאַרביטן אַף אַ קרייץ. . . און אַפּגעווישט
די גרענעץ צווישן איר און קריסט. . .
און מיט די שכנים פריי זיך אויסגעמישט.
פאַרוואָס דען ניט? — צי מליסט
דען ניט אין אַלע דייטשע אָדערן דיוועלבע בלוט,
געוואַרמט פון דעמוועלכן גאַלדנעם גלוט,
פון דייטשלאַנד'ס מילדער זון?
צי קילט דען ניט דער שאַטן
פון דעם דייטשן אייכנבוים
די קינדער דייטשלאַנד'ס אַלע גלייך?
צי שפינט דען ניט אַ יעדעס האַרץ דעמוועלכן טרוים:
די גלאַריע און אומשטערבלעכקייט פון דייטשן רייך?

* * *

חורבן אשכנז

אזוי האָט ער געשוועבט אין חלום-לאַנד, באַגליקט,
פון טרוימען גליקלעכע פאַר'כשוף'ט און פאַרוויגט,
ביז ס'האַט אַ שד זיך ערגעץ הויך צעלאַכט,
און ער האָט פון זיין חלום אויפגעוואַכט
און האָט דערזען — אַ, שרעק! אַ, שאַנד! —
אַ פרעכע, פרעמדע מערדער-האַנט,
האַט אויסגעוואַרצלט אים פון פאַטערלאַנד —
זיין טויזנט-יאָריק היימאַטלאַנד —
און אים געשליידערט אין די ציין
פון אויסגעהעצטן היהרעה'שן המון;
אריינגעשטויסן אים אין אַ געפלעכט
פון נירנבערגער קלאַפער-שלענג, וואָס אַט'מען סם;
געוואָרפן אים אין פייער ים
פון בלינדן האַס, פון בלינדע קנעכט —
אַ געגנשאַנד פאַר מאַרד און רויב! . . .
און הפקר ווי זאָהאַראַ'ס שטויב,
געבייטשט פון מדבר'ס בלינדן שטורם-ווינד
אין בלינדע נעכט פון מדבר-שרעקן,
איז ער אין פאַטערלאַנד אַצינד. . .

פון גאָר זיין גדולה, רום און מאַכט,
עשירות, תקיפות, גלאַנץ און פראַכט
דער וואַנדער-שטעקן! —
איז אַלץ וואָס איז אים היינט פאַרבליבן —
דער אַלמער וואַנדער-שטעקן און — אַ בלינדע נאָכט.

* * *

שפיל און קאספ

און זעט נאָר, גוטע לייט, באַוואַנדערט
ווי ניי דער שטעקן איז, נאָך צענדליקער יאָרהונדערט
פון וואַנדערונג דורך וועלט און לייט! — גאָר גלייך,
ווי פאָטער יאָקאָב וואָלט דעם ירדן־טייך
ערשט היינט מיט אים אַריבער,
ווען ער האָט פון זיין כנען־היים, דער ליבער,
פון שונא'ס האַנט געמוזט אַנטריינען
קיין פּדן אַרם, אַ נייע היימלאַנד צו געפינען.

* * *

אַ, פעלקער פון דער וועלט, פאַרנעמט זיין שטייט
און עפנט האַרץ און טיר פאַר אים!
„ראַטעוועט! אַ, ראַטעוועט!
באַלד וועט זיין צו שפעט! . . .“
ער קומט ניט מיט קיין בעטלער־זאָק,
ער קומט באַ אייך ניט בעטלען מיניך —
ער קומט צו אייך — אַן אַלטער פּריינץ
זיך ראַטעווען פון מערדער'ס האַק! —
און ווי זיין פאָטער יעקב דאַן באַם ירדן־טייך,
אויך ער פּראָגט היינט אין זיינע לענדן אַ קעניגרייך,
פון העלדן און נביאים, פון פאָסטזוכער און געטער
פאַר היינט פאַר מ'אָר גן און פאַר שפעטער.

אין מיטן נאָכט

א באַלאַדע פון צוויי קאמעראַדן

אין מיטן נאכט

(באלאדע פון צוויי קאמעראדן)

א

אין דייטשלאַנד איז דאָ אַ בית עולם
וואו ס'רוען אַ האַלב מיליאָן יונגען —
אַ ביסן פון מאַרס' פּעטן מאַלצייט,
וואָס ער האָט אין וועלט-קריג פאַרשלונגען.

די וויזיעס פון גרוי-ווייסע צלמים
דעם גרויסן בית עולם באַצירן,
צעשטעלט מיליטעריש, אין רייען,
וואָס זיינען ווי גרייט צו מאַרשירן.

איז צווישן די צלמים געפינט איר
צוויי קברים, ווי צוויי גלייכע טראַפנס;
צוויי קברים פון צוויי קאמעראַדן,
מיט גרוי-ווייסע צלמים צוקאָפּנס.

איין צלם דערציילט אונז לאַקאַניש:
"עס רוט דאָ יאָהאָן, געפערליטער;"
זיין שכן געהייסן האָט מאַריץ —
דערציילט אונז דער צלם דער צווייטער.

שפיל און קאמף

וועל איך אייך דערציילן א מעשה,
א מעשה וואָס האָט זיך פאַרלאָפֿן
מיט מאַריץ און האַנס — די חברים,
וואָס איינס נעבן צווייטן דאָ שלאָסן.

ב

דאָס ווייסן אלע, גרויס און קליין,
דער חכם ווי דער שוטה,
אז ווי עס קומט נאָך האַלבער נאַכט,
באלד וואָכן אויף די טויטע.

אויך עסן קרעפלעך עסט זיך צו,
בפרט אין דר'ערד צו ליגן!
איז טאַקע אַנגעפאַקט די לופט
מיט מתים — אומבאַשריגן!

מיט מילי-מיליאָסן ברי-מננס,
וואָס שוועבן זיך בשלום:
טייל מתים טרייבן פּאַליטיק,
טייל גייען אום צו חלום.

איז אין א שיינער יולי-נאַכט
פון פאַר-אַי-אַרן זומער,
שטייט אויף יאָהאַן פון גרוב און וועקט
זיין קאמעראַד פון שלומער:

אין מיטן נאכט

„שטיי אויף, שטיי אויף און קום ארויס
פון וויסטן, ענגען ארון
אף אונזער נאכטליכן געשוועב,
אין עטער, אין דעם קלארן .

„אין סאמעט איז די נאכט געקליידט
און שווימט אין שטערן-שימער;
די לבנה, דאכט מיר, היינט באנאכט
איז שענער נאך ווי אימער.

„מיר שוועבן באנאנד ביו היידעלבערג,
דאן וועלן מיר זיך שיידן:
איך מאך רעבעק'כען א וויזט,
דו גייסט צו חלום — קייד'ן .

„רעבעקעניו — מיין ליבסטע, אך! —
ז'איז גאר שוין נישט די זעלבע. . .
א ווייסער קאפ, קיין סימן פון
די צעפ די זוניק-געלבע. . .

„איר גוטע זעל אויף אימער-צו
געבליבן איז צעריסן;
נאך ווען זי טרוימט פון מיר, דאס טוט
דאס לעבן איר פארזיסן.

שפיל און קאספ

„טאָ הויב זיך אויף, דו פוילענצער,
שטיי אויף פון דיין געלעגער!
דיך ציט דאָך צו דיין קייד'ן אויך,
דו אלטער פרויען־עגער!“

א ווייל איז שטיל. דאָס טויטן־פעלד
ליגט שטום אין בלויען שווייגן.
די לבנה קוקט אַרונטער ליב,
פון צווישן בוימער־צווייגן.

באַשפּריצט די קברים פון די צוויי
מיט גאלד און זילבער פלעקן,
וואָס זי באַרגט אויס מיט פולער האַנט
פון הימל'ס רונדן בעקן.

נאָר באַלד שוסט אויס פון מאַרצ'ס גרוב
אַ שטים אין שטילן אַווער :
„מײן ליבער האַנט, מײן גוטער האַנט,
מײן לעבנס־לאַנגער חבר!“

„ווי גערן וואָלט איך דיך געפאַלגט —
מיך רייצט דער ריינער אַווער,
און מיטגעשוועבט אַף אַ שפּאַציר,
'שטאט ליגן דאָ אין זשאַווער.“

אין מיטן גאכט

„דאך קאן איד נישט, מיין ליבער האנט,
פון קבר מער זיך שוידן;
אליין גיי היינט, מיין קאמערד,
און גרויס מיין ליבסטע, קידין!“

„וואָס מיינסטו איד זאל גיין אליין
און דו'סט דאָ בלייבן פאַסן? !
דאָס גייט נישט, מאַרין! ס'האָט אזוינס
ביי אונז נאָך נישט געטראָפן!“

„פון קינדווייז אָן גענאָן באַנאָד,
איצט הייסט מיר גיין אליין גאָר!
נישט אנדערש, מאַרין, ביזט פאַרדיקט;
איד קאָן דיר נישט פאַרשטיין גאָר!“

„פאַרוואָס, זאָג, ווילסטו נישט אַרויס
פון קבר אויף דער פּריי איצט?
האָט זיך דיין אלטע וואונד אין האַרץ
געעפנט אויףדאָסניי איצט?“

„די וואונד אין האַרץ, פון שונא'ס שפיז,
איז לאַנג פאַרהיילט, איז טרוקן.
איד לייך איצט פון אַ נייער וואונד,
אַ פּרישע וואונד — אין רוקן.“

שפיל און קאמף

„וואס רעדסטו פון א נייער וואונד,
א פרישע וואונד אין רוקן?
ווער איז דער פייגלינג? ער'ט ביי מיר
נישט אַפּשניידן שוין טרוקן!“

„די פרישע וואונד אין רוקן איז
פון פאטערלאַנד געשלאָגן. . .
א וואונד צוזאָ, אַ, חבר מיין,
איז נישט צום איבערטראַגן!“

„א פרישע וואונד פון פאטערלאַנד?
דערצייל, אום הימל'ס ווילן!
וואָס האָט פאסירט? . . . גענוג זאל זיין
מיט ווערטער דיר זיך שפילן!“

„עס איז דערווייזן, ליבער האַנס,
מיט פאקטן אומבאַשטריטן,
אז איך, דיין חבר מאַרין, שטאַם
ארויס פון איזראַעליטן!“

„דער „פירער“ האָט באַוויזן, אז
מיין גוטע עלטער־באָבע
האָט נישט געהייסן מאַרגאַרעט,
נאָר — פאקטיש — הנהי־דאַבע!“

איין מיטן נאכט

„און אז מיין עלטער-זיידנ'ס ווייב
און באבע'ס עלטער-זיידע —
איז פעסטגעשטעלט — זיי שטאמען אָפּ
פון אירן — אלע ביידע!

„בין איך קיין ריינער אריער ניט,
ווייל אין מיין בלוט פאראן איז
א אירישער בלוטסטראָפּן. . . איצט
פארשטייטו שוין, יאָהאָנעס? . . .

„דאָס ליבע, שיינע פאטערלאַנד,
וואָס איך פארמאָג אצונדערט,
איז די צוויי איילן קבר-לאַנד. . .
און ס'וואַלט מיך נישט געוואונדערט,

„ווען „פירער“ נעמט דאָס אויך פון מיר,
ווען איך וועל נישט דערבוי זיין,
און לייגט זיך דאָ אליין אַוועק,
ווען איך וועל אָפּ דער פריי זיין.

„דאָן בלייב איך אָן א פאטערלאַנד
און פאטערלאַנד — אָן „פירער“ ! . . .
ניין, ניין מיין האַנט! כ'קאן מער נישט זיין
מיט דיר דיין מיטשפאצירער!

שפיל און קאמף

„שפאציר אליין, מיין ליבער האנס!
איך מוז אין דר'ערד דא ליגן.
דער גאנצער „דריטער רייך“ האט היינט
דעמועלבן פארגעניגן. . .

„שפאציר אליין, מיין קאמעראר,
און לאז רעבעקע'ן גריסן.
נאך פארויכטיק! די „געשטאפא“
זי טאר דערפון ניט וויסן!

„עס איז א גרויסע, גרויסע זינד —
דו מוזט עם חבר וויסן:
צו חלום גיין א אידיש קינד,
דערפאר קאן קומען — שיסן!

„פאר ליבן ריך, אן אריער,
מעג זיין אפילו אין חלום,
וועט אויך דיין ליב רעבעקע'לן
נישט אפגיין גלאט, בשלום.

„ס'וועט פלוצלונג, אין א שיינעם טאג,
באזוכן זי א נאצי
און זאגן: „ביטע, קאמען זי
מיט מיר אין קאנצענטראציע“ !

אין מיטן נאכט

"מאָ היט זיך, חבר, ווען דו גייסט
רעבעקען היינט צו הלום.
עס קישעט נאצי'ס פארצוויי
מיט שלאנגען און טיוואָלים".

ג

יאָהאָנעס איז געבליבן שטיין,
געטומלט און געשמעטערט:
— ער קאָן נישט מער זיין ליכטע זען? —
די פרוי וואָס ער פאָרגעטערט. . .

ער האָט געמורמלט אין דער שטיל,
גערעדט צום אייג'נעם שאַטן:
"און איר — צו טרוימען וועגן מיר —
אויך דאָס — איז שטרענג פארבאָטן? . . ."

זיין גאַנצעס לעבנס-בוך האָט זיך
איצט פלוצלונג אויפגעבלעטערט. . .
און אין זיין ביינער-ברוסט האָבן צער
און כעס געדונערטערט. . .

ד

ס'האָט לאַנג געווערט, ביז יאָהאָן האָט
צוריק זיין צונג געפונען,
און ס'האָט זיך ווייטער זיין געשפרעד
מיט מאַריצ'ן געשפונען:

שפיל און קאמף

„מיין ליבער חבר! כ'וועל אן דיר
פון דאנען זיך נישט רירן.
איך בלייב מיט דיר, מיין קאמערעד
מעג וואָס עם וויל פאסירן!

„אין שול, אין הויז, אין ספאָרט, אין שפיל —
מיר זיינען דאָך צוזאַמען
געוועזן אימער, אימערצו,
ווי ברידער פון איין מאַמען.

„אין שול, אין שפיל, אין דער אַרמיי —
און דורך די גיהנום פלאַמען
פון אַלע שלאַכטן באַ ווערדן,
האַבן מיר געקעמפט צוזאַמען.

„צוזאַמען אַלעס דורכגעמאַכט
און האָבן אונזער לעבן
פאַר אונזער ליבן פאַטערלאַנד
צוזאַמען אָפּגעגעבן.

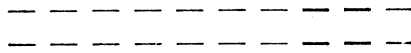
„עס האָט דער סוף אין לעצטער שלאַכט,
אונז ביידן גלייך געטראַפן,
און גוטע הענט אונז האָבן דאָ
געלייגט אין שכנות שלאַפן.

אין מיטן נאכט

„יא, נישט דאס לעבן, נישט דער טויט
האט אונז געקאנט אעשיידן,
און וואס מיט איינעם האט פאסירט,
דאס האט פאסירט מיט ביידן.“

„וועל איך דא ליגן גלייך מיט דיר,
ביז ס'ענדערן זיך די צייטן,
ביז אין דעם ליבן פאטערלאנד
וועט ווערן ווי בי לייטן!“

און קוים האט נאך זיין לעצטעם ווארט
אין שטילער נאכט פארקלונגען,
איז יאהאן אין זיין קבר-גרוב
צוריק אריינגעזונקען.

און די לבנה האט פון הויך
געוועקט ערינערונגען.
און ס'האט א ליד פון ברודערשאפט,
די שטילע נאכט געזונגען.

טעפטעמבער, 1934

שפיל און קאמף

צו נאציאלאנד

(געשריבן ערב דער שרפה אָפּ
„אידישע ביכער“ וואָס די
נאַציס האָבן „געפּייערט“
דעם 10טן מאַי, 1933)

פאַרגעסזשע ניט, קלוג נאַציאלאַנד
פון געבלגערעניג היטלער־שטאַנד :

דעם צענטן טאָג פון חודש מאי,
אין יאָר פון ניינצן־דרייסיק־דריי,

שטיי אויף גאַנץ פרי און קלייב צונויף
די יודן־ווערק פון יעדן הויף;

פון יעדער שטוב, פון איבעראַל,
א יעדעם בוך, פון יעדן קוואַל;

פון ביבל ביו „דאָס קאַפיטאַל“,
פון אדם, נח, ביו לאַסאַל ;

פון ישעיהו דעם פּראָפּעט,
ביו איינשטיין'ס רעלאַטיוויטעט —

צו נא צילאנד

די אלע, אלע יודן-ווערק
און ווארף צוזאמען זיי אין בערג.

זיי זיינען דא פארדאמט א סך,
אין יעדער שריפט, אף יעדער שפראך.

אף יעדן איינציקן געביט —
א קראץ א דייטש — געמינסט א איד!

דער דייטשער אייכנבוים וואָס שמרעקט
זיך שטאלק צום הימל, איז באַרעקט

מיט צערער-צווייגן — גאָר ניט קאָרג —
וואָס שטאַמען פון לבנון-באַרג!

יאַוואַהל, יאַוואַהל, דער יודן-גייסט,
דער האָט דיך לאַנג גענוג געשפּייזט:

פון ערשטן הון און האַטענטאָט,
ביז יוליאַוס שמרייבער'ן — דיין גאָט . . .

* * *

טאָ הויף צונויף די יודן-ווערק
אף דיינע גאָסן, דיינע מערקן,

שפיל און קאספ

באגים זיי מיט פעטראָלעאום
און פויק אין פויקן: דוב־דוב־דוב!

און מיט א סוואַמטיקא אין האַנט,
פאַראַרטיל זיי צום פייַער־בראַנד.

און ווען זיי זיינען מיט דעם רוך
צוועק, צעזינג זיך שאַרף און הויך:

„ליב פאַטערלאַנד, מעגסט רואיק זיין,
ביזט איצט פון יודן־איינפלוס ריין!

„פון אויבער־שלעזיען ביז דעם רהיין,
איז אלעס היטלעריש און פייין!“

* * *

יא, הויף צונויף די יודן־ווערק
אַף דייע סקווערן, דייע מערק,

באגים זיי מיט פעטראָלעאום,
דער פויק וועט פויקן: דוב־דוב־דוב!

נאָר נישט פאַרזען און נישט פאַרקוקט
קיין איינציק יודן־גייסט־פראַדוקט!

פאַם אויף! עס זאל אויך זיין פאַרברענט
דער אלטער־נייער טעסט אַמענט,

— דען האקענקרייזער, שמאץ און פלוך! —
דאס איזט דאך אויך איין יודיש בוך!

און ווען סע האט דער שויטער-פלאם
פארזעט דעם יודן-ניכער-ים

און בלויבסט נאך מיט די מייסטער-ווערק
פון געבל, היטלער, הוגענבערג —

דערקלער פארטיליקונגס-באקאמ
דעם סטאליאר'ס זון, דיין ליבן גאט:

דען נישט פון „הון“ זיין יהוס שטאמט,
נאך פון די יודן — גאט פארדאמט! . . .

און דאן אין אלע גלעקער קלינג
און פאטריאטיש שפרינג און זינג:

„העיל היטלער, היטלער איבעראל,
דער „פירער“ איזט דאך קאלאסאל!

„דער „פירער“ פירט אונז פון דעם רהיין,
צוריק, צוריק, אין וואלד צריון“! . . .

שפיל און קאמף

די שריפט אויף דער וואַנט

מוא, מוא תקל ופרסיו, (דניאל, הי)

דייטשלאַנד! —

שטיי אויף פון דיין דיקטאטאָר'ס רומ, און לעז די שריפט פון פייער און פון בלום, וואָס צוקט און פלאַקערט אף דער שוואַרצער וואַנט, וואָס ער האָט אויפגעשטעלט אַרום דיין פאַטערלאַנד.

דייטשלאַנד! —

לעג צו דיין שטאַלן-העלביקאָפּ און לעז די שאַרפע עברי מיט שטרענגן טראָפּ און ווייס: דאָס שרייבט געשיכטע'ס שטאַרקע האַנט, געפירט מיט משפט, דין און — געמלעכן פאַרשטאַנד, די האַנט, וואָס וועגט און מעסט מיט חשבון און מיט מאָס, די מעשים פון אַ לאַנד, ווען ס'ווערט שוין פול דער כּוס, און טיילט די שלעק און ציילט די טעג פון פאַלק, וואָס איז אַראָפּ פון גלייכן וועג.

די שריפט אף דער וואנט

דייטשלאַנד! —

באַטראַכט דעם מאַרגן פון אַ הימלערלאַנד! —
דו זעסט ווי שוואַרצער פֿייער לעקט דיין הימל-ראַנד?
דאָס שוואַרצט זיך אויס פֿאַר דיר אַ טאָג פון וויי און שאַנד,
"דער טאָג", וואָס וועט פֿאַרשוואַרצן דיר דיין "פלאַץ"
אונטער דער זון!"

און וועט פֿאַרשלעפֿן דיך צוריק אין וואַלד — צום הונד! . . .
וועסט צווישן אלע פעלקער זיין אליין.
און פון די קוימענס דיינע וועט קיין רייך ניט גיין.
און דיינע שיפן וועלן שטומע אין די האַמנס שטיין.
אף דיין קאַמערץ און אינדוסטריע מאַשין
וועט וועבן איר געוועב דעם חרמ'ס שוואַרצע שפיין.
דיין יונגער דור, דערצויגן אף אַ פולווער-פֿאַם,
געשפּייזט מיט "רויטן"־כעס און אידן-האַם,
געזויגן זאָט פון נאַצי-מכשפות בריסט —
וואַקסט אויף ווי קראַפּיווע אף מיסט;
ווי "אייז" אף אַ פעלד אַ וויסט:
אָן קראַפּט, אָן האַפּט, אָן זאַפּט, אָן טעם,
אָן בלי, אָן פֿרוכט, אָן צווייג, אָן שטאַט —
אַ פּלאַנץ, וואָס האָט נאָר איין זאַך — ס'ס!

דייטשלאַנד! —

שטיי אויף פון אונטער דיין דיקטאַטאָר'ס קנוט
און לעז די שריפט פון פֿייער און פון בלוט,

שפיל און קאמף

וואָס צוקט און פלאַקערט אף דער שוואַרצער וואַנט,
וואָס ער האָט אויפגעשטעלט אַרום דיין פאַטערלאַנד,
און קער צוריק פון וויסן וועג אַוואַ דו גייסט אַצינד —
דער וועג פון שאַנד און זינד און וויי און ווינד —
מיט שלאָס און ריגל אף דעם מויל און טויב און בלינד,
געבוטשט פון נאַצי־ליגנס פוילן ווינט,
געהעצט פון געבלס־שילענג און היטלער־הינט!

און וויילסטו פאַרט דעם וועג פון אומקום און פון שאַנד,
טאָ ליען אף דער שוואַרצער וואַנט
די פיערדיקע נביאות אף דיין פאַטערלאַנד:

געקורצט וועט זיין די צאָל פון דיינע טעג.
וועסט פאלן אַ דערשלאָגענע פון דיינע אייגענע שלעק.
עס וועט דערדריקן דייך דיין אייגענער יאָד,
און ס'וועט צעברעכן דייך דיין אייגענער בראַך.
דו וועסט געפאַנגען ווערן אין דיין אייגענער געק,
און ס'וועט דייך אויסלאַכן דיין אייגנער געץ.
עס וועט צעמאַלן דייך די מויל פון צייט,
און רוען וועסטו מיט בלשאַצ'ר'ס כבל, זייט־נאָזייט.

און אף דעם מיסט פון וועלט־געשיכטע וועט
זיך וואַלגערן דער נאַמען פון אַ „פאַטערלאַנד“,
וואָס איז געווען בלינד צו די נביאות אף דער וואַנט,
און טויב און שטום צום וואַרנען פון פראַפעט.

1933, י'ו'

ב א י ק א ט ! ב א י ק א ט !

פון מענטש-צו-מענטש, פון מויל-צו-מויל,
פון לאנד-צו-לאנד, פון ים-צו-ים,
זאל פלאקערן דאָס וואָרט פון גרויל,
זאל שפּרייטן זיך ווי פּריוודי-פּלאַם,
זאל ברענגען ווייס, זאל גליען העל
דאָס האַרבע וואָרט, דעם פּאַלק'ס באַטעל —
ווי פון באַרג סיני אַ געבאַט —

באַיקאַט ! באַיקאַט !

געליבט זאל זיין מיין רעכטע האַנט,
אויב איך וועל אַנדרון אַ פּראָדוקט
פון היטלער'ס ברוינעם בייטשנלאַנד —
די היהירעה, וואָס פאַרצוקט —
אי בפרהסיא, אי געהיים —
די בראַוזסטע קינדער פון איר היים!
געהייליקט זיין זאל דער פאַרבאַט —

באַיקאַט ! באַיקאַט !

שפיל און קאספ

איר פיינט פון אונזער אלמן שטאם,
איר פרעה'ס פון א „רױטן רױך“,
איר האָט צערייצט אַ רױטן ים
פון פעלקער־האַט, פון ראַסן־סם,
וואָס וועט לסוף פאַרשלינגען אײך!
איר צווינגט אונז דאָס געווער אין האַנט,
איר המן־לייט פון היטלער־לאַנד —
איז אויג־פאַר־אויג! צוריק קיין טראַט! —

באַיקאַט! באַיקאַט!

גערמאַניאַ, די קלוגע פרוי!
קוק־אַן וואָס האָט מיט דיר פאַסירט:
אַ היטלער־שלאַנג האָט דײך אַזוי
געשענדט, פאַראומרייניקט, פאַרפירט!
כל־זמן דײך טרייבט אַ וויסטער דראַנג
צו בוועמען די היטלער־שלאַנג,
צו זיין זיין שקלאַפּין, זיין ראַבנאַט —

באַיקאַט! באַיקאַט!

באיקאט! באיקאט!

כליזמן ער שפרייט מיט דייןע הענט
מארוויסטונג, שרעק און נויט און טויט,
און אף דיין שטערן שפאטיש ברענט
דער קויציובן — בלוטיקרויט;
כליזמן דו וועסט נישט תשובה טאן
און רייניקן דיין הארץ און זעל,
וועט פלאטערן אף אונזער פאך,
וועט רייסן זיך פון אונזער קעל
דער הרבידות צו מענטש און גאט —

באיקאט! באיקאט!

פון מענטש-צוימענטש, פון מויל-צוי-מויל,
פון לאגה-צוי-לאגה, פון ים-צוי-ים,
זאל פלאקערן דאס ווארט פון גרויל,
זאל שפרייטן זיך ווי פרייריי-פלאם,
זאל ברענען ווייס, זאל גליען העל,
דאס הארבע ווארט, דעם פאלק'ס באטעל —
די שטים פון פאלק — די שטים פון גאט —
ווי פון בארג סיני א געבאט —

באיקאט! באיקאט!

יולי, 1933

שפיל און קאמף

- א. דאס האמער-ליד
- ב. צעשפאלט זיך מיין הארץ
- ג. דער ארבעטסלאָזער
- ד. אמרו לאלהים
- ה. דער פרומער רב פייוול
- ו. פאר מיר ליגן אויסגעשפרייט מיילן
- ז. א טעות?
- ח. ביזמו פארליבט
- ט. דער ארבעטער און דער עץ הדעת
- י. ווי א פראַלעטאָריער „מופּט“
- יא. א וויגן-ליד
- יב. פיאַנערן

דאָס האַמער-ליד *

(געבאָרגטער מאָטיוו)

— קלינג-קלאַנג, קלינג-קלאַנג —
הילכט דער האַמער מיט געזאַנג —
קנאַלט און שאַלט און שפאַלט דעם אויער
פון דעם שאַפער און דעם בויער:
— קלינג-קלאַנג, קלינג-קלאַנג —
רייס די קייט פון שקלאַפן-צוואַנג!

— קלינג-קלאַנג, קלינג-קלאַנג —
הערט איר, ברודער, זיין געזאַנג? —
כ'שמיר פאַר אייך א נייעם טאַג,
פריי פון אַנגסט און נויט און פלאַג —
— קלינג-קלאַנג, קלינג-קלאַנג —
רייס די קייט פון שקלאַפן-צוואַנג!

(* דאָס ליד האָב איך אָפגעדרוקט אין 1893 אָדער
אין 1894 אין דער דעמאָלסטדיקער סאָציאליסטישער
„אַרבעטער צייטונג". דער רעפריין „קלינג-קלאַנג" א. א.
וו. האָבן די פאָלקס-מאַסן צוגעגעבן צו א ליד פון
דייטשן דיכטער געאָרג הערוועג איבערזעצט פון דר.
חיים זשיטלעווסקי, וואָס הייבט זיך אָן: „און דו אַקערסט
און דו זייסט". אין הערוועגיס ליד איז דער „קלינג-
קלאַנג" רעפריין נישטאָ. — י. מ.)

שפיל און קאמף

— קלינג-קלאנג, קלינג-קלאנג —
קנעכטשאפט דויערט שוין צו לאנג!
ברעך די קייט פון נויט און שאנד,
שמיד פון איר אַ שווערד צום האַנט!
— קלינג-קלאנג, קלינג-קלאנג —
רייס די קייט פון שקלאפן-צוואַנג!

— קלינג-קלאנג, קלינג-קלאנג —
וואַרנונג הילכט אין זיין געזאַנג:
ווייס, די שווערד וואָס דיך באַפֿרייט,
איז דיין אייניקייט אין שטרייט!
— קלינג-קלאנג, קלינג-קלאנג —
רייס די קייט פון שקלאפן-צוואַנג!

— קלינג-קלאנג, קלינג-קלאנג —
עס שוויצט דער שמיד,
דאָס אייזן גליט,
דער האַמער זינגט
און וועקט און קלינגט
און רופט צום שטרייט
די אַרבעט-לייט —
— קלינג-קלאנג, קלינג-קלאנג —

דאס האמער-ליד

— קלינג-קלאנג, קלינג-קלאנג —
דער האמער קנאלט,
די קייט צעפאלט,
די וועלט ווערט פריי
און זאט און ניי —
א נייעם ליד,
א פרייעם ליד —
הילנט דאן אפ אין זיין געזאנג!
— קלינג-קלאנג, קלינג-קלאנג —

ווינסער, 1894

צעשפאלט זיך מיין הארץ

צעשפאלט זיך מיין הארץ!
צעשפאלט זיך אין צווייען!
צעשפאלט זיך — אזוי ווי פארצייטן דער ים —
לאז שטרעכן די ביטערע שמערצן און ווייען
לאז פליסן און פליסן פון דארטן דער סם
אין גאלדענע בעכערס פון פאלק'ס אונטערדריקער
פון וועלכן זיי זויפן דעם ארבעטערס בלוט —
און זאל עם פארגיפטן א יעטוועדן דריקער,
א יעטוועדן הערשער, דורך געלט אדער קנוט!

* * *

צעשפאלט זיך מיין הארץ!
צעשפאלט זיך אין צווייען!
צעשפאלט זיך — אזוי ווי פארצייטן דער ים —
און זאלן דער האם און דער צאָרן וואָס גליען
אין דיר זיך צעברענגען אין העלישן פלאַם —
און זאל אָט דער העלישער פלאַקער פארצערן
פארניכטן, פארוואנדלען אין אש און אין שטויב,
די קירבן און קרוינען — די פוקסן און בערן
וואָס לעבן פון שווינדל, פון מאָרד און פון רויב!

* * *

צעשפאלט זיך מיין הארץ

צעשפאלט זיך מיין הארץ!
מיין עלנדע, טריבע!
צעשפאלט זיך — אזוי ווי פארצייטן דער ים —
לאז שטראָמען און שטראָמען מיין ענדלאָזע ליבע
צום אַרבעטער-מענטש פון אַ יעטווערן שמאָם,
דורך צענדליקער, הונדערטער, טויזנט קאנאלן,
אין יעדע געקוועלטע פארוואנדעטע האַרץ —
און זאָל זי דאָרט היילן די בלוטיקע קוואַלן,
און זיין ווי אַ באלזאָם צום ביטערסטן שמאַרץ!

* * *

צעשפאלט זיך מיין האַרץ!
צעשפאלט זיך אין צווייען!
צעשפאלט זיך — אזוי ווי פארצייטן דער ים —
און זאָלן מיין קאמפסילוסט און וואונש צו באַפרייען
פון גיחנום דער וועלט און איר געבן דעם טעם
פון הימלשן גליק אַף דער ערד — זיך מיט שטורם
צעטראָגן אין יעטווערער ברוסט פון אַ קנעכט
און זאָל דאָרט אַנשטאָט די פאַרצווייפלונג, יסורים,
צעגליען דעם קאמפילוסט פאַר גלייכהייט און רעכט!

זומער, 1895.

שפיל און קאמף

דער אַרבעטלאָזער

(ווערט געזונגען מיט דער מעלאָדיע פון
„פאַריאַמערט, פאַרקלאַגט“.)

געקדענקט און פאַרשמאַכט,
פון פרי ביז באַנאַכט,
געטריבן פון הונגער און נויט;
אַן ראַסט און אָן רו,
האַב איך געזוכט וואו
מײן מי צו פאַרקויפן פאַר ברויט.
איך יעדער פאַבריק
האַב איך געפרואוּט גליק,
געפרעגט יעדן הער־פאַבריקאַנט,
אויב ער וואָלט געוואָלט,
פאַר האַלבן געצאָלט,
אַ גוטע, אַ פלייסיקע האַנט.
אומזיסט איז מײן מי
געווען פון גאַנץ פרי,
צו וועמען איך האָב זיך געווענדט,
אַן ענטפער האָב איך
אַליץ באַקומען אַף גיך:
מע דאַרף היינט נישט האַבן קיין הענט!

דער ארבעטסלאזער

„צו וואָס היינט אַ האַנט,
אַ מענטש מיט פאַרשטאַנד?
היינט דאַרף מען קיין מענטשן דאַנק נאָט!
איר זיצט זיך צו-הויז
און שיקט אונז אַרויס,
אַהער אייער קינד אייב איר האַט.
מיר דאַרפן קיין הענט:
מיט הונדערט פראַצענט
געשיקטער שאַפט היינט די מאַשין;
און וואָס נאָר זי טוט,
איז ביליג און גוט,
צום „סטרייקן“ האַט זי ניט קיין זין:
זי דאַרף ניט קיין ברויט,
קיין שוץ ניט, קיין קלייד,
נור בוימל אַ קאַפּ און אַ רעדל אַ דריי;
דאָס לערנט געשווינד
אַן אַכטיגאַריק קינד —
”מע דאַרף היינט נישט קיינעם — גיי, גיי!”

באַליידיקט, פאַרשעמט,
פאַרביטערט, אַעקלעמט,
אַעבראַכן, איך פיל ניט קיין גליד,
גיי איך אָן אַ ציל,
און ווייז אין דער שטיל,

שפיל און קאמף

צו וויינען הויך בין איך צו מיר .
איך פרעג זיך אליין
אין שטילן געוויין:
וואָס וועט פון מיר ווערן אַצינד?
מע טרייבט מיך צוריק
פון יעדער פאַבריק,
אזוי ווי דעם וואַלקן — דעם ווינט;
מיין פלייס, מיין טאַלענט,
מיינע וויליקע הענט
דאַרף קיינער ניט האַבן היינט מער;
וואָס וועט זיין אַצינד
מיט מיין פרוי און מיין קינד? !
עס ענטפערט אַ טרער נאָך אַ טרער! . . .

זומער, 1895.

א מ ר ו ל א ל ה י ם

(א ימים נוראים מאטיוו)

איר זאגט צו גאט אזוי צו זאגן:
גענוג! — מיר וועלן מער ניט קלאגן,
אין קראנקן הארץ זיך מער ניט שלאגן
אשמנו און על חטא;
טייכן טרערן האבן מיר פארגאסן —
עס גייט שוין איבער אלע מאסן —
דאך גאט, דיין הארץ בלויבט אלץ געשלאסן
פאר אונזער היים געבעט.

גענוג צו שטיין אין דריי געבויגן
אין טלית-און-קיטל, מיט פייכטע אויגן,
צו דיר „אב רחמן“ אויסגעצויגן
די ארבעטס-מידע הענט
און בעטלען אף א גוטן קוויטל —
א, נישט קיין רייכטום, נישט קיין טיטל: —
א קלייד צום לייב און לעבנס-מיטל,
א ווינקעלע, פיר ווענט.

„א, פאטער העלף אונז, האב רחמנות!
באווייז דיין גוטסקייט, דיין ישרנות,

שפיל און קאמף

צו דינע קינדער אין סכנות —
דערמאן ניט אונז'רע זינד!
צוליב די אבות אין די קברים,
צוליב די קינדער אין חדרים,
פארניב! וואס איז דער מענטש? — א ווארים —
אך, וויי איז אונז און ווינד!" —

האָבן מיר געווינט, געיאָמערט ביטער
מיט שווערע, פינצטערע געמיטער,
פאר דיר, גאָט אונזער האַר און היטער
ביים טויער פון גענאָד;
מיליאָנען תפלות האָבן מיר גע'סילוק'ט,
דו האָסט קיין איינציקע באוויליקט —
די נויט האָט אונז שוין באַלד פארטיליקט —
דיך אַרט עם ניט, אַ, גאָט! . . .

גענוג, מיר זיינען מער קיין נאָר,
מיר וועלן מער אַף דיר ניט האַרן
דו זאָלסט צערייסן אונזערע גזרן,
פארשרייבן גליק פאר אונז אַף דר'ערד.
מיט רוקנס אויסגעגלייכט ווי צעדער,
און אָנגעגורט צום קאַמף איז יעדער,
מיר געמען היינט אַל ייִן די פּעדער
אין האַנט, און אויך די שווערד! . . .

אמרו לאלהים

מיר קומען היינט ווי שמרענגע ריכטער,
מיט הארטע, ערנסטע געזיכטער,
צו משפט'ן די וועלטיפארניכטער
אין יעדן דארף און שטאָט.
מיר'ן היינט פאר אונזער בית-דין לאַדן,
די האַרן פון ממשלות זדון
וואָס טוען אין אונזער בלוט זיך באַדן
און דיך אויך, דו ליכער גאָט!

1900.

דער פרומער רב פייוול

צו זיבעציק זיבן געוואָרן איז פרום,
דער האַרטער בעל עבירה, רב פייוול;
ער היט אָפּ אַצינדערט פון שעטנז זיין גוף,
ער מישט נישט קיין וואָל מיט קיין בייול.

ער ליגט אין בית מדרש ווי טאָג אזוי נאָכט,
דער אַלטער בעל עבירה, רב פייוול:
דער אויבערשטער קריגט די שירים אַצינד,
וואָס איז אים פאַרבליבן פון טייול. . .

פאר מיר ליגן אויסגעשפרייט מיילן

(ארונטערקונדיק פון א הויכן בארג, אין א פרוכטבארן טאל)

פאר מיר ליגן אויסגעשפרייט מיילן אף מיילן
נאטור־פאנאראמעס, פאר'כשוף'טע בילדער,
אין כיוון צוזאמענגעווארפן פון ווילדער
נאטור־פאנאראמעס, פאר'כשוף'טע בילדער,
א מאַי־שיר־השירים, פארפאסט אין א טעמע.

און ווייט ווי איך קאָן מיט מיין אויג נאָר פארווארפן,
און ווייט ווי איך קאָן מיט מיין זין נאָר באַגרייפן,
זיך ציען די גערטנער אין פארביקע שטרעיפן,
ווי בליענדע לענטעס זיך שטרעקן די ביימן
און שוויבלען און גריבלען מיט בליאונג און קווייטן.

מיט מוסקל און שוויים פון דער האַנט פונעם פויער,
דאָ זינגט די נאטור אף די פעלדער פארזייטע,
דורך סעדער צעגרינטע, מיט בליאונג פארשנייטע;
דאָרט קלינגען פאנטאסטיש־פארשייט אירע קלאַנגען,
דאָ זינגט זי פון תכלית פון גארבן און זאנגן.

שפיל און קאמף

און איך בין דער עדות פון געטלאכע וואונדער:
איך זע מעשייבראשית אַרונד און אַרום מיר,
איך זע מיט מיין אויג דעם געבורט פון אַ זומער.
איך זע אפן בראַכשטול נאַטור קומט דעם מענטשן
באַגליקן, מיט טויזנטער ברכות אים בענטשן.

און ס'רופן פון אלע פיר זייטן און ווינקען
אומצעליקע שטימען, אומצעליקע פינגער:
אנו, נעם די פעדער, דו שטערבלאכער זינגער,
גיס אויס דיין נשמה אין הימנען, און שילדער —
אין ריטמען און קלאנגען, פארקערפערט אונז, בילדער.

מיר וועלן מיט דיר זיך אין שותפות באהעפטן —
דער באַרג און דער טאַל זאָלן זיין פאַר אונז עדות,
מיר וועלן פאַר דיר דאָ אַנטפלעקן די סודות
פון שפראַך און וואַקסן, פון בליען און גרינגען,
נאָר זע, זאָלסט די ריכטיקע קלאַנגען געפינגען,

די הערלעכקייט אונזערע, ריטמיש באַזינגען.
מיר וועלן דיר ליינען, מיר וועלן דיר באַרגן
דעם שפראַך פון באַנינגען, דאָס רויט פון פרימאַרגן,
דעם שימער פון אַקאַרשטיגעבאַרענע שפראַך,
געבוירן אַף ים'ען, אין שווימיקע וואַלן.

פאר מיר ליגן אויסגעשפרייט מיילן אף מיילן

מיר וועלן דיר שיינקען דעם נאכטיגאל'ס טרעלן,
דעם וואסער-פאלס רוישן, זיין פאלן, זיין שטייגן,
די שטילקייט פון בערג, און דעם לשון פון צווייגן;
דעם גלי פון די שטערן, די פארב פון די בלומען,
דאָס פלאַפּלען פון קוואַלן, פון פעלזן דאָס שטומען, —

טאָ גר ייף אָן דיין האַרפּע, דו שטערבלאָכער זינגער!
דו דאַרפסט דיין פאַנטאַזיע ניט נויטן, ניט צווינגען,
דו זאָלסט אונז אַזוי ווי מיר זיי גען באַזינגען,
אַז מיר און דיין ליד זאָלן זיין ווי אַ צווילינג:
דאָס ווערק פון אַ דיכטער — דאָס ווערק פון אַ פּרילינג.

נאָך טעג אָן הצלחה, נאָך געכט אָן בטחון,
האַב איך אין אַנטווישונג מיין פּערער אַעבראַכן. . .
אַף ד'רערד לייגט מיין אַרעמע פּערער באַצוואונגען,
אַרום בליט דער פּרילינג פון מיר נישט באַזונגען.

פּרילינג, 1907

שפיל און קאמף

אַ טענות?

„ער איז מיט אַ טעות געבאָרן געוואָרן,
כביכול האָט אפשר דעם חשבון פאַרלאָרן
און האָט אים באַשאַפן צו שפּעט;
געזאָלט האָט ער ווערן פון חיל אַ פירער,
אַ מעכטיקער צעזאַר, אַ שטאַרקער רעגירער,
און נעבען אַרויס אַ פּאָעט. . . .“

כביכולת טעות,
אויסצוג, פון יחאוש.

באָדויער ניט,
באַטרויער ניט,
מיין פריינט, „כביכול'ס טעות“:
די גרויסע קראַפּט
וואָס בויט און שאַפּט,
פאַרשטייט איר זאך, משמעות.

די האַרף איז ווערט
פיל מער פון שווערד;
ווען אַיש ווערט פון פאַרניכטער,
וואָס זיגט אין שטרייט —
דורך אייביגקייט,
אומשטערבלאך בלייבט דער דיכטער.

אַ טענות?

די ערד איז איצט
אדורכגעבליצט
מיט שווערדן, באַיאַנעטן;
די זון גייט אויף
און אין איר לויף,
באַשיינט זי בערג סקעלעטן.

און וואו זי רייזט,
דער שוואַרצער גייסט
פון מאַרם רעגירט מיט שרעקן;
אַן אַרסענאַל
איז איבעראַל,
שטאַט שולן, ביבליאָטעקן.

און בלוטיק דייט
די זון פאַרגייט,
דיוואַפּ אין אַנדערע וועלטן;
האַרמאַטן פיל,
סאַלדאַטן פיל,
זעט זי, אַ דיכטער — זעלטן.

מיר טוט קיין לייד,
מיין פריינט, מיט פרייד,
מיט בלומען און מיט ליבע,

שפיל און קעסל

גרים איך און בעט
פאר דעם פאָעט,
„געבארן על פי סיבה“.

ווי דאנק איך גאָט
פאר זיין גענאָד,
וואָס דו ביזט קיין סאַלדאט ניט!
האַסט קיין טאַלאַנט
פאר מאָרד און בראַנד,
דו ביזט צו דעם קיין כוואַט ניט.

דו ביזט געשטעלט
אף אונזער וועלט,
צו זינגען לידער זיסע:
א נאַכטיגאַל,
אין יאָמערטאַל,
פון אונזער שוואַרצער תפיסה!

מאָ זינג דיין ליד
און ווער ניט מיר,
א, זינג, פאָעט! — איך שווער דיר,
מיט דאנקבאַרקייט
דורך אייביקייט,
דאָס האַרץ פון פּאַלק געהערט דיר!

א מעות?

א, זינג דיין ליד
און ווער ניט מיר!
אין דיר האט גאר קיין מעות,
געזאגט די קראפט
וואס בוט און שאפט —
זי ווייסט איר זאך, משמעות! . . .

מאי 29, 1901

ביזטו פאר ליבט

ביזטו פארליבט אין פריילין קונסט?
ס'איז נישט קיין עולה, ב'לעבן;
נאר וויסן זאלסטו אז זי וועט
קיין נדן דיר נישט געבן.

דו ווילסט די קונסט מקדש זיין
און אף איר ליבע האפן,
זיי גרייט אַ הונגעריקער, אף שטרוי,
מיט איר זיך לייגן שלאפן.

שפיל און קאסא

דער אַרבעטער און דער עץ הדעת

(סאַנעט)

עס בלייבט דער עץ-הדעת אין גרינער פראַכט
און שפרייט די פרוכט-באלאָדענע צווייגן ווייט אַרום
אין לעבנס-גאַרטן און ער רופט: „אַ קום
צו מיר, פאַרשאַלטענער, פאַרלאָז דיין נאַכט,

„וואו נאַקעט בלאַנדזשעסטו אַרום פאַרשמאַכט
און קוויק זיך מיט מיין פרוכט און דעם „וואַרום“
פון אַלץ באַגרייף. ווער קלוג ווי גאַט.“ דאָך שטום
און טרויעריק הערט ער זיך צו און טראַכט:

„אַך, מאַלפעס שפרינגען, שטיפן, מאַכן שפאַם
אַף דיינע צווייגן, שוויינען גראַבן פון דער ערד
די וואַרצלען דיינע, שלאַנגען אַטעמען טויט

אַף דיינע פירות, מיר — אַ, עץ הדעת! —
פאַרשטעלט דעם וועג צו דיר אַ בלאַנקע שווערד,
געפאַכטן אין דער דאַרער האַנט פון נויט!

אויגוסט, 1903.

ווי אַ פראַלעטאַריער „מופטי“

פון אַ טעמענענט הויז אין אַ טעמענענט הויז,
פון אַ קבר אַרויס אין אַ קבר אַריין:
אך, דעם קבר, דעם קבר פאַרבייט ער נאָר בלויז —
די ענויים פון הבוט, דער מאַרטער און פּיון,
וועט אין קבר אין נייַעם דער זעלביקער זיין!

* * *

אַוועק איז דער ווינטער, דער פּרילינג קומט אָן:
ער שפּאַנט מיט נצחון דורך וואַלד און דורך פעלד,
מיט בלומען באַקראַנצט ווי אַ זיגנדער העלד;
עס פּלאַטערט זיין שטראַלן-געפּלאַכטענע פּאָן
אין בלאַען, אין זיידענעם הימל-געצעלט.

עס זינגען אים שבחים דורך נעכט און דורך טעג,
די פּויגל, וואָס האָבן געשטומט אַזוי לאַנג;
דאָס פעלד האָט באַשאַטן מיט רויזן זיין וועג;
דער פּאָד האָט געשוינקט אים אַ בשמים-געשאַנק;
דער וואַלד האָט פאַרפּאַסט אים אַ יובל-געזאַנג.

עס וועבט דאָס געזאַנג זיך פון פּויגל און וואַלד,
מיט בשמים און שטראַלן אין אַ הייליקן ליד
וואָס רופּט יעדע בריה צום גאַלדענעם פעסט
פון פּרילינגס נצחון, פון פּרייהייט און פּריד.

שפיל און קאמף

און ווי נאָר די ליכטיקע שירה ערשאַלט
דאָן ציען און פליען פון בוימער און נעסט
צום נאַטור'ס גרויסן יום־טוב, אומצעליקע געסט!
עס ציט אויך אַ מענטש פון זיין טענעמענט פעסט. .

אָך, זאָגט מיר וואו שלעפט ער זיין מאַגערן לייב?
וואו שלעפט ער זיין דלות געשפּאַנט ווי אַ פּערד?
וואו שלעפט ער די קינדער, וואו שלעפט ער די
ווייב?

אין וואַלד? אפן פעלד, אף דער יונג־גרינער ערד —
צום יום־טוב וואָס מוטער נאַטור האָט באַשערט?

האָט ער אויך דאָס רופן פון פּרילינג דערהערט
און וועט דאָרטן זיצן באַם פעסט אויבן אָן,
אף דעם שוים פון דער יונג־אַלטער מוטער נאַטור,
אין אַ גרינעם, מיט בלומען באַהאַנגענעם טראָן
אונטער אַ פּרילינג־שטראַלן געפלאַכטענער פּאָן?

* * *

פון אַ טענעמענט הויז אין אַ טענעמענט הויז,
פון אַ קבר אַרויס אין אַ קבר אַריין:
אָך, דעם קבר, דעם קבר פאַרבלייבט ער נאָר בלויז —
די ענווים פון הבוט, דער מאַרטער און פיין,
וועט אין קבר אין נייעם דער זעלביקער זיין. . .

1907.

א וויגן-ליד

(געבאָרגטער מאָטיוו)

שלאָף איין געשווינד,
מיין ליבעס קינד —
כל זמן דו ווייסט ניט ווער דו ביסט. . .
דיין מאַמע איז אַ ניהיליסט,
פאַרשיקט אין שרעקלעכן סיביר,
געשמידט אזוי ווי אַ ווילדעס טיער,
ווייט, ווייט פון מיר,
ווייט, ווייט פון דיר!

שלאָף איין געשווינד,
מיין עלנד קינד —
דיין פאָטער צוגעשמיטערהייט
קאָן גאַרנישט טאָן פאַר אונז אין נויט,
און יעדעס האַרץ און יעדע טיר,
איז פעסט פאַרמאכט פאַר מיר מיט דיר. —
מע לויפט אין שרעק
פון אונז אַוועק! . . .

שפיל און קאמף

שלאַף איין געשווינד,
מיין אַרעם קינד.
דיין פאַטער'ס האַרץ איז בראַוו און גוט
און פעסט ווי שטאַל זיין העלדן־מוט;
עס שרעקט סיביר גיט אָפּ זיין גייסט.
ווען דו וואַקסט אויף, ווי ער זיי דרייסט! —
ווי ער גרייף אָן
טיראָן און טראָן!

שלאַף איין געשווינד,
מיין יתום־קינד.
זאַלסט זען אין טרוים דיין פאַטער'ס בילד
און זאַל דיין האַרץ גיט זיין געשמילט:
זאַל דאָרטן גליען דער וואַלקאָן
פון רוסלאַנד'ס האַס צום צאַר־טיראָן! —
די שוואַרצע מאַכט
פון רוסלאַנד'ס נאַכט! . . .

זומער 1896

פֿיאָנערוֹן

(בר. 1 ארבעטער רינג, אַ מחנה)

רעספעקט פאַר אונזערע ווייסע האַר
רעספעקט פאַר אונזערע פליכעם!
זיי טראַגן שטאַלץ אויף זיך די קרוין,
די קרוין פון גרויסן יחוס.

און נישט גע'ירש'נט איז די קרוין,
זי קומט ניט דורך זכות אבות:
מיר האָבן זי אליין געשמידט
פון אייגענע מחשבות.

פון דיינסמן אידעאלאָגאלד,
האַבן מיר זי אויסגעהאַמערט
און מיט עקשנות אָן א ברעג
איז איר זיך איינגעקלאַמערט.

שפיל און קאמף

רעספעקט פאר אונזערע ווייסע האָר
רעספעקט פאר אונזערע פליכעס!
עס פלאַטערט איבער זיי די פאָן,
פון גרויס פיאַנערן-יחוס.

ווייל נישט געאַרנט איז אונזער פאָן
פון דורות לאַנג פאַרשטאַרבן:
מיר האָבן זי אַליין געוועבט,
אין אייניגן בלוט געפאַרבן.

ווען ס'האַבן ווינטערס צענדליקע
איבער אונזערע קעפּ געשטורמט,
האַבן מיר פאַר זיך און ברודער-מענטש
א נייע וועלט געפורעמט.

די ווינטערס האָבן קעפּ פאַרשניט,
צום האַרץ נישט צוגעקומען.
דער פראַסט פון צייט האָט נישט געטויט
אין אונז די פּרילינג-בלומען.

מיר זיינען אַלט, מיר זיינען יונג —
אי אַוונט, אי באַגינען —
און אויך די גאַלדענע מיטאַג-שעה,
קאנט איר באַ אונז געפינען.

פּיאָנערן

מיר זיינען שטאַם, מיר זיינען צווייג,
מיר זיינען דור און דורות.
מיר זיינען וואַרצלען פון דעם בוים
און פון דעם בוים די פירות.

דעספעקט פאַר אונזערע זויסע האַר,
דעספעקט פאַר אונזערע פליכעם!
מיר זיינען בלויז אין יאָרן אלט,
דאָך יונג אין אונזער שליחות;
עס פלאַמערט איבער אונז די פאָן
פון גרויס פּיאָנער־יחוס.

1937.

ע ל ע ג י ע ס

- א. מיון מצמע
- ב. זינט איך האב דיר פארלארן
- ג. הארסט-בלום
- ד. ביאלויק!
- ה. פה נקבר
- ו. א ליד
- ז. ביינקענעש

מ י י ן מ א מ ע

פון יענער זייט ים איז דוין קבר,
א האלבער יארהונדערט שוין באלד —
דאך טראכט איך פון אייביקער ליבע,
דערזע איך דוין ליבע געשטאלט.

באלד פינגענדיק יארן פארשוואנדן,
זינט האסט זיך געזעגנט מיט מיר,
דאך ווען נאך איך טראכט פון א מלאך —
דערמאן איך זיך, מאמע, אן דיר!

שוין יארן אזויפיל פארלאפן,
פון זעגענען זיך ביז אצינד,
דאך קלינגט נאך איז אויער דוין ברכה:
"זאל גאט דיר באשיצן, מיין קינד!"

נאך קלינגט אין מיין אויער דוין ברכה —
פון ליכטיקן ערן א גרום,
עס שפירט נאך מיין הארץ דוין אומארמונג,
נאך ווארמט מיין שטערן דוין קוש.

שפיל און קאמף

און מעג די ערד שווימען אין טרערן,
איז זי נאך אליק טייער בא מיר;
ווי לאנג ס'וועלן זיין אף איר מאמעס —
וועט גוט זיין צו לעבן אף איר.

אוועק באלד א האלבער יארהונדערט,
זינט דו האסט געשיידט זיך פון מיר;
דאך ווען נאך איר טראכט פון א מלאך —
דערמאן איר זיך, מאמע, אן דיר!

זינט איך האָב דיך פאַרלאָרן

(געשריבן דעם טאָג 19 יחואשים לויח)

א.

אין מזרח שטאַרבן אָפּ די נעכט,
אין מזרח ווערן טעג געבאַרן —
דאָך זיינען מיר די טעג ווי נעכט,
זינט איך האָב דיך פאַרלאָרן.

ב.

אין מערב גייען אויס די טעג,
אין מערב ווערן נעכט געבאַרן —
דאָך זיינען מיר די טעג ווי נעכט,
זינט איך האָב דיך פאַרלאָרן.

ג.

באַם טויט פון ווינטער ווערט אַ פרייד,
אַ פּרילינג־פּרייד געבאַרן —
דאָך פּרילינג וועט ווי ווינטער זיין,
זינט איך האָב דיך פאַרלאָרן.

ד.

פון פּרילינג־שוים אַ זומער־לעב
וועט ווערן ניי־געבאַרן —
דאָך ביידן פעלן וועט די זון,
זינט איך האָב דיך פאַרלאָרן.

ה.

אין גאַלדנעם זאַמך, אין טיפן גרוב,
אין שוואַרצן, קאַלמן אַרון —
מיט דיר באַנאַנד איז אויך די זון,
זינט איך האָב דיך פאַרלאָרן.

שפיל און קאמף

א הארבסט-בלום

געקומען איז פון הארבסט די צייט
פון וועלקן און פון דארבן ;
פאר/משפט שטייען סאך און וואלד
און גרייטן זיך צו שטארבן.

די זון צעשיינקט מיט קארגע הענט
דעם רעשט פון זומער-וועטער,
באשפרינקלט ווי ניט ווילנדיק
מיט גאלד די ברוינע בלעטער.

און דא און דארט, א מאמע בלום,
א לעצט — אן איינגעשפארטע,
פאר/עקשנט שטעקט ארויס דעם קאפ
דורך גראזן האלב-פארדארטע.

זי זייגט אריין דעם לעצטן שטראל,
דעם גופס-הויך פון זומער,
און פאלט צום געלן גראז, פארדארט
און טויט, ווי אליץ ארום איר.

נאָוועמבער, 1907.

ביאליק

געשריבן דעם טאָג ווען ס'איז אָנגעקומען
די נייעס וועגן ביאליק'ס טויט)

דורך טאָג און נאַכט רופט תל אביב:
ביאליק! ביאליק!
פאַרוואָס דערהאַלט איך נישט קיין בריוו?
ווען קומסטו אַהיים? מיט וועלכער שוין? —
ביאליק! ביאליק!

פאַרוואָס, אוי, הער איך נישט פון דיר?
ביאליק! ביאליק!
איך גיי אראָפּ פון זינען שיר
פון איבערקלערן וועגן דיר —
ביאליק! ביאליק!

וואו ביזטו איצט געליבטער מיין?
ביאליק! ביאליק!
וואו ביזטו פון מיין אויג די שוין?
איך גיי שיר אויס פון ליבעס־פּיין! —
ביאליק! ביאליק!

צי הערסטו גאַרנישט מיין געוויין? —
ביאליק! ביאליק!

שפיל און קאסא

ווי לאזטו איבער מיך אליין
אן עלנדע, ווי אַ מדבר-שטיין? —

ביאליק! ביאליק!

קיין וואַרט, קיין גרום, קיין וואונק צו מאַל . . .
ביאליק! ביאליק!

און הערסט נישט אויך דעם ווידער-קול
פון ציונים קרעכץ דורך באַרג און טאַל! —
ביאליק! ביאליק!

האַט וואָס פאַסירט? . . מיך שרעקט דאָס האַרץ . . .
ביאליק! ביאליק!

וועל איך מיר אַנקליידן אין שוואַרץ
און קריעה רייסן אַף מיין האַרץ
און הייליקן מיין באַרץ, מיין קלאַנג,
און קדיש זאָגן אלע טאַג —
ביאליק! ביאליק!

יולי, 1934

פ ה נ ק ב ר

אויסגעטרונקען גאָר דעם בראַנטן,
מיט די רידלען אָף די אַקסל,
זענען חברה-לייט באַגרעבער,
לאַנג אוועק פֿון דעם בית-עולם.

נאָר באַם פֿרישן, קליינעם קבר,
פֿון איר איינציק קינד, צוקאַפֿנס,
ווי אַ מאַרמאָרנע מצבה,
איז די מאַמע דאָרט פֿאַרבליבן.

שוין פֿאַרזינקט די זון אין מערב,
ס'ווערט דער הימל טונקלער, טונקלער
און פֿון וואַלד צו דעם בית-עולם,
אילן שאַטנען גיך און גיכער.

אין דער גרוי פֿון בידה-שמשות,
שטייט די מאַמע — די מצבה —
שאַרפֿער צער האַט אָף איר פֿנים,
אויסגעקריצט די שריפט: פֿה נקבר.

ש פ י ל א ו ן ק א מ ף

ווי א שווארצער גרויסער אַדלער
איז די נאכט געקומען פלוצלונג,
איינגעטוליעט אין איר מאַנטל
דעם בית-עולם מיט דער מוטער.

ווען נאכט'ס שווארצער, גרויסער אַדלער
איז אוועק אין הרי-חושך,
און דער מאַרגן איז געקומען
אין א גילדערנע קארעטע —

האַט ער צווישן די מצבות,
אף א קבר'ל א פרישן,
העל באַגילט א מאַרמאָר פנים,
פון א צער-באַפרייטער מאמע.

אויגוסט, 1901

(דעם דענווער סאנאטאָריום אַ מתנה)

ווען ליבער פּרילינג האָט באַגריסט
אַ יונגע, גרינע וועלט,
האָט זי בלומען איינגעפלאַנצט
ארום איר ווייסן צעלט.

זי האָט די קליינע קערנדלאך
צום האַרצן צוגעדריקט
און מיט אַ שטילער תּפּלה זיי
צו מוטער-ערד געשיקט:

„איר ליבע, בלומען-קערנדלאך,
פאַרנעמט מיין שטיל געבעט!
אוי, זעט די קנאַספּן זאָלן נישט
ארויפּבליען צו-שפעט!

„שלאַגט גיך די וואַרצלען אין דער ערד
די בליטן שויבט אַרויס,
ווייל מיר צו לעבן איז באַשערט
נאָר טעג געציילטע בלוין!“

שפיל און קאטף

די קערנדלאך זיי האָבן איר
בקשה נישט געהערט,
זיי האָבן זיך א לאנגע צייט
פאַרזאמט אונטער דער ערד.

און ווען זיי האָבן איר געשיקט
אַ בינטל בלומען־קעפּ,
געוועזן זיינען זיי פאַרקניפט
מיט שמילן, שוואַרצן קרעפּ. . .

יולי, 1906

ביינקענע ש

. א .

אין א דראַט־געמלאַכטן שמייגל,
אַף אַ פענצטער אויסגעהאַנגען,
שפּרינגט אַרום אַ קליין קאַנאַריק,
און פאַרפלייצט דאָס הויז מיט קלאַנגען.

פּרילינג־זיס און ווערמוט־ביטער,
גיסט ער אויס זיין שווערן קומער,
גיסט ער אויס זיין טיפע בענקשאַפט,
נאָך דעם ליבן, פּרייען זומער;

נאָך זיין נעסט אין וואַלד אין טיפן,
צו זיין עלנטער געליבטער —
און ער רייסט זיך פון זיין תּמיסה,
א פאַרבלינקטער, אַ באַטריבטער.

דראַט איז האַרט, אַזוי ווי ס'האַרץ
פון די וואָס האַלטן אים געפאַנגען! —
און ער טרילערט און פאַרגייט זיך
און צעוויינט זיך אין געזאַנגען.

אַזוי זינגט ער אָפּ זיין לעבן,
דער געפאַנגענער, זיסער זינגער;
גיסט אין טרעלן אויס זיין ווייטאַק —
ווערט זיין שווערער צער אים גרינגער.

שפיל און קאמף

ב.

אונטן, אין אַ גלעזערנער וואַזע,
אַף אַ קליינעם מאַרמאָר טישל,
שווימט אַרום אין מוטנע וואַסער,
צאָפּלט זיך אַ גאַלדן פּישל.

אַך, ווי ר'בענקט נאָך כינאַ'ס טייכן,
וואו די פּרישע קוואַלן שלאָגן,
וואו ער פּלעגט אין זילבער־בוואַליעס
פּריידיקן, רוישיקן, פּריי זיך טראָגן!

און ער צאָפּלט זיך און רייסט זיך
פון זיין ענגער, וויסטער תּפּיסה,
צו די זוך־געקושטע שטראַכען,
צו די קוואַלן פּרישע, זיסע!

גלאַז איז האַרט, אַזוי ווי ס'האַרץ
פון די וואַס האַלטן אים געפּאָנגען,
און ער גייט שיר אויס פון בענקשאַפט
און פון שפּראַכלאַזע פּאַרלאַנגען.

וואַלט ער כאַטש ווי דער קאַנאַריק
אַף זיין גורל קאַנען קלאַגן! —
אַך, זיין קומער איז אַ שטומער —
און ער מוז אים שטום פאַרטראַגן! . . .

מיניאטורן

- א. אירע אויגן
- ב. געמער און געמינס
- ג. אן עצה פון א גומן אידן
- ד. זי. . .
- ה. צו מיין מזל
- ו. איך האב נישט צו דיר קיין פרעטענזיעס
- ז. דער פארטשריט און איך

שפיל און קאמף

אירע אויגן

פון אונטער די ים'ן די זון שווימט ארויף,
און שטאלץ ווי א קעניגין אלע אינדערפרי,
אין שוימקע כוואליעס דארט וואשט זי זיך איין
און דענקט אז פארטונקלען וועט אלעס איר שייך:
זי דענקט אז נישטאָ שוין קיין שענערס ווי זי
און קלעטערט מיט גאווה די הימלען ארויף.

איר פנים געוואשן, די שטראלן צעקעמט
און שמייכלט קאָקעמיש פון הימל ארויס;
דאָך ווי זי באַמערקט נאָר פון אויבן דעם בליק
פון די י נע צוויי אויגן — איז אויס מיט איר גליק,
זי נעמט זיך נישט איבער און האַלט זיך נישט גרויס —
און לאָזט זיך אַרונטער אַ רויטע — פאַרשעמט.

געטער און געטינס

כ'האָב געטער געהאַט פיל אין לעבן
און געטינס ניט קאַרג:
זיי זיינען איצט אלע געשטאַרבן,
— אַרונטער פון מאַרק!

איצט בין איך אַ גאַטלאַזער יתום —
אַן אַבל אין שוואַרץ —
דאָך טרויער איך ניט נאָך די געטער,
עס בענקט נאָך די געטינס מײן האַרץ.

אַן עצה פון אַ גוטן אידן

עס איז אַ בלל, וואָס וועגן דעם
מע דאַרף קיין סך נישט ברייען:
אַז וואויל איז דיר, אויב דו באַדאַרפסט
נישט באַרגן און נישט ליען.

נאָר האַסטו שוין קיין ברירה נישט —
נישטאַ קיין אַנדער מיטל —
זיי פאַרויכטיג, למען השם,
נישט באַרגן באַם פאַר די זיין היטל! . . .

שפיל און קאמף

... 7

א.

אן אומשולדיק, זון-בלאָנדער מלאך —
אזוינס נישט געזען נאָך — איך שווער! —
א מלאך, וואָס האָט דורך א צופאַל,
פון הימל פאַרבלאָנדזשעט אַהער.

זי קאָן אייך די פינפטערסטע יאָרן
פאַרוואַנדלען אין זוניקע טעג,
זי קאָן אייך באַפלינגלען און ווייזן
צום סאַמע גייערן דעם וועג.

ב.

אן אומשולדיק, זון-בלאָנדער שד'ל,
אזוינס נישט געזען נאָך — איך שווער!
א שד'ל, וואָס האָט דורך א צופאַל,
פון גיהנום פאַרבלאָנדזשעט אַהער!

א קליפּה פון טייוול באַשאַפן:
דער איינציקער צוועק פון איר „זיין“;
איז שלעפּן דערוואַקסענע קינדער,
אין שאול תּחתיא אַריין!

צו מײן מזל

פאַרטונאַ, דו שענסטע, דו ליבסטע!
איז רעכט פאַר אַ געטיגן ווי דו,
צו כאַפֿן אַן עלטערן אידן
און שפּילן מיט אים „בלינדע קו“ ?

ווען דו רירסט מיך אַן מיט אַ פינגער —
איז נישט צו באַשרייבן מיין גליק! —
נאָר וויל איך דיך אומאַרמען —
שפּרינגסט אָפּ ווי אַ פּילקע — צוריק. . .

דו רייצסט מיך, און שלעפּסט מיך און רופּסט מיך —
עס קלינגט דאָך דיין שטים אַזוי זיס!
און וואו נאָר אַ שטיין און אַ דאָרן —
צעקוילט און צעביילט מיינע פּיס!

שפּרינגסט אונטער און קנייפּסט מיר אין בעקל,
ווען שטיפּנדיק ווערסטו פאַרשייט :
די פאַרב פאַרשווינט גיך — נאָר די צייכנס
די בלויע — זיי טראָג איך אַ צייט. . .

דו שיסט אויס אַ ווילדן געלעכטער,
ווען כ'ברעך מיין געניק, ווען איך פּאַל,
עס טאַנצט דיר דאָס הערצל פאַר שמחה,
ווען מיינע באַגיסט זיך מיט גאַל. . .

שפיל און קאטף

איז פוין פון דיר, שיינע פארטונא,
איז רעכט פאר א געטין ווי דו,
אז נאפן אן עלטערן אידן
און שפילן מיט אים, "בלינדע קו"

און שפילסטו מיט מיר שוין אין "זשמורקעס",
טאָ בייט זיך אַמאָל נאָטש מיט מיר:
לאַז מיר דיר די אויגן פאַרבינדן,
און לאַזן זיך נאָפן פון דיר! . . .

איך האָב נישט צו דיר קיין פרעטענזיעס

איך האָב נישט צו דיר קיין פרעטענזיעס,
מיר האָבן פארשטאנען זיך שלעכט:
מיין האַרץ האָט געביינקט נאָך אַ חבר
און דיינס — האָט געדורשט נאָך אַ קנעכט. . .

עס ווייסט נישט די מיינונג פון חבר,
די שטיינערנע האַרץ פון טיראן:
עס דולדט נישט די ליבע קיין קייטן,
מען קאן זי נישט צווינגען אין שפּאַן.

כ'איו אמת, דו האָסט מיר געשוואָרן,
מיין ליבסטע אַף אייביק צו זיין —
נאָר, אַך, ביזט געוועזן דאן שיכור,
פון ליידנשאַפט'ס שפּילנדין וויין.

און אויך דיינע גליענדע קושן —
איך האָב זיי מיט מיינע געקויפט:
דיין האַרץ איז צו מיינס דאָך קיינמאָל,
געוועזן פארקניפט — גלויב פארשליפט.

ש פ י ל א ו ן ק א מ ף

ס'איז מסחר געוועזן דיין ליבע,
און איך האב צו טייער באצאלט;
פאר פאלשע סיגנאציעס פאר'שאכערט
מיין ריינגע, מיין אמת'ע גאלד.

דאך, האב איך צו דיר קיין פרעטענויעס,
נ'האב טועה געווען זיך אין פשט:
געזוכט האב איך אייביקע ליבע,
געמונען — א הארץ אף פראקאט. . . .

אָקט. 24, 1903.

דער פאַרטשריט און איד

ווי די יאָרן אין תּפּיסה ,
ווי אכלים נאָך אַ מת ,
שלעפט זיך לאַנגזאַם, שלעפט זיך באַנגזאַם —
אַ, ווי באַנגזאַם און ווי לאַנגזאַם ! —
קריכט דער פאַרטשריט, דער פּראָגרעס .

קלעפיק, שלעפיק ווי פון סמאָלע ,
ווי פון פעך זיין יעדער טריט .
און ער האַלט מיך ווי מיט צוואַנגען ,
ווי אַ וויסזן שקלאַת, געפאַנגען ,
און איד שלעפּ מיך, שלעפּ מיך מיט .

פאַרווערטס, פאַרווערטס וואַלט איד לויסן ,
לאָזן פאַרטשריט הינטער זיך ,
האַלט מיך פאַרטשריט פאַר די לאַזן —
און עס נודיעט ביו צום פּלאַצן !
און איד שלעפּ זיך און איד קריך .

פון דעם לעבען
פון די טויטע

א. באנייט דעם בית-עולם

ב. אפן עולם האמת

באַנייט דעם בית-טולם

(באלאדע)

ס'איז לוסטיק באַם גבאי פון חברה קדישא,
מען חוליעט ביז שפעט אין דער נאַכט:
ס'האַט חברה אַ סעודה אַ גרויסע געפראַוועט,
א יומא דפגרא געמאַכט.

מיט אלערליי טאַרטן, מיט לעקעך און קיבלעך,
געבראַטענע עופות און פיש;
מיט גענוענע גריוון, מיט לאַטקעס און משקה
באדעקט איז אין גאַנצן דער טיש.

און זייט איר משיקאָווע צו וויסן די סיבה
פון יום-טוב, וואָס גאַט האַט באַשערט,
טאָ זעצט זיך, זייט מוחל, איך וועל איך דערציילן
דעם ספור המעשה. אַט הערט:

ניט ווייט פון שטעדטל, באַם שאַסע,
וואָס ציט זיך דורכ'ן זאָמר,
געלעגן איז פון כמה יאָר,
אַ וויסטער פעלד פאַרצאָמט.

שפיל און קאמף

מען האט דעם וויסנ-פארזאמלן פעלד
גערופן: „ס'הייליק אַרט" —
דאָך קיין מצבות זעט מען ניט,
קיין איינציק קבר דאָרט.

עס שטאַרטשן מעלאַנכאָליש נאר
פון מיטן פעלד אַרום,
א מאַך-באַדעקטער ברוינען און
אַן אַלטע קברות-הויז.

נאָך האָט מען דאָרט קיין מענטשלעך אויג
מיט שערבלעך ניט בעלייגט.
נאָך האָט דאָס פעלד קיין אבליס טרער
אין זיך אַריינגעזויגט.

דאָך מיינט ניט, יענע קהילה איז
א יוצא מן הכלל:
דעם מלאך המות' הלה שעכט
דאָרט אויך, ווי איבעראַל.

עס שטאַרבן יונגע עופ'עלעך
און גרויע, אַלטע לייט —
דאָך פירט מען זיי מקבר זיין
אין שטאַט, פאַר מיילן ווייט.

באנייט דעם בית-עולם

דען איז אין שטעדטל ווער-עס-איז
געשטארבן, גאט באהיט,
דאן האבן אלע קרובים זיך
פאר'ן בר-מנן באמיט,

משתדל זיך געווען פאר אים
און איינגעלייגט די וועלט,
מען זאל אים ניט מקבר זיין
דעם ערשטן אמן פעלד. . .

א שאק מיט יארן איז פארביי,
אנועק א לאנגע צייט,
און אלט איז שוין דאס הייליק ארט,
דאך איז עס ניט באנייט:

פארראסט איז שוין דער טויער-שלאס,
דער אלטער פארקאן פוילט,
דאס פוסטע קברות-שטיבל נאר
אומזיסט די קינדער גרוילט. . .

עס ווארפט א וויסטן אומעט בלוז
דער אלטער פארקאן, שטוב,
און הילט אין מרה-שתורה איין
די סביבה ווייט ארום. . .

* * *

שפיל און קאמף

דאך איינמאל האָט גאָט די קהילה באַגליקט
און האָט ווי פון הימל אַ מת זיי געשיקט
פאַרן פּוּטן און וויטן בית עולם —
אן עלנדן אורח וואָס האָט ניט געהאַט
אין שטעדטל קיין קלאַגער, קיין ריכטער, קיין צד —
ניט איבערגעלאָזט קיין אַבלים. . .

אן אַלטינקער בטלן, אַ גרייזגרויער איד,
אין דרייען געבויגן, פאַרהונגערט און מיד
און טרוקן און דאַר ווי אַ ברעטל;
די אויגן — פאַרצויגן, די אויערן — טויב,
פאַרוואַקסן מיט האָר און פאַרלייגטע מיט שטויב —
באַווייזט זיך אַף שבת אין שטעטל.

ס'איז פרייטיק נאַכמיטאָג, די מאָנגס פאַרנייט,
דער טשאַלנט איז פאַררוקט שוין, די טישן געגרייט,
העל שימערן לייכטער און מנורות. . .
און נחום דער שמש „אין שול אַרײַן“ רופט;
שוין שוועבן און טראַגן זיך אום אין דער לופט
די זיסע נשמות יתרות. . .

און אַט פאַלט אַרונטער די הייליקע נאַכט,
די שול איז שוין אָפּן, זיין קראַם האָט פאַרמאַכט
דער לעצטער פאַרשפּעטיקטער קרעמער;

באנייט דעם בית-עולם

דער אלטינקער אורח, דער גרייזגרויער איד,
פארשלעפט זיך אין שול קוים מיט לאנגזאמע טריט,
פאררוקט זיך אהינטער'ן בעלעמער. . .

דאך מערוב, עס שטעלט זיך דער אלטער באם פיר
אין ס'ניט אים דער שמש א פלעט בא דעם גביר,
באם קאנפ פון שטערמל, רב לייזער;
געזעצט האָט רב לייזער זיין אורח באם טיש
און שטעלט פאר אים משקה און שטעלט פאר אים פיש,
געבענט האָט עס עסן דער קייסער! . . .

און נוקעט: „ר' קרוב, וואָס עסט איר ניט? עסט!
געפעלט אייך ניט אפשר חלילה מיין קעסט?
איר זיינט דאָך לגמרי קיין עסער! —
דער העכט האָט געזאָפלט ערשט היינט אינדערפרי,
דאָס פלייש — היינט געשאַכטן, באמונה שלי —
דאָס עוף איז פון אונטערן מעסער! “

דאָך ניט עס דעם אלטינקען אורח ניט איין
קיין עסן, קיין טרינקען; אום יוצא צו זיין,
פארזוכט ער נאר בלויז די געקעכצן;
באם מענטשן שוין וויינט זיך פארמאָטערט זיין קאָפּ,
עס בריפן די טענער און רייסן זיך אָפּ,
פארגייען אין זיפצן און קרעכצן. . .

שפיל און קאמף

נאך וועטשערע בעט זיך דער אלטער אן ארט
אז רוען (ער ציט קוים א ווארט נאך א ווארט) :
"בין עפעס. . . לא עליכם. . . גאר הרוב;
אוי, ביטער ווי סם. . . אז זיין עלנד און אלט,
בעט אויס מיר באם אויוון. . . מיר איז אזוי קאלט!
בעט אויס מיר באם אויוון, רב קרוב! . . .

און ווען ס'האט אין מזרח-זייט הייליק ערוואנט
דער שבת פרימארגן אין גילדערנער פראכט,
געווען איז דער אלטער מסוכן:
האט ודוי געשעפטשעט אזוי ווי אין טרוים,
די קויל-שווארצע ליפן באוועגנדיק קוים
אין גוסס-גרימאסן און צוקן. . .

געשטארבן דער אלטער,
שוין ליגט ער א קאלטער,
א היימעלע ביינער און הויט;
זיך לאנג ניט געמאטערט,
האט לאנג ניט געפלאטערט
אין וואג-שאל פון לעבן און טויט.

געלעבט און געשטארבן,
אן עלנדער קרבן,
פארוואגלט, באליידיקט, פארשעמט;

באנייט דעם בית-עולם

פון קיינעם בארויערט,
פון קיינעם באטרויערט —
אן עלנדער מת אין דער פרעמד! . . .

מיט כבוד באטראכט אים,
די אויגן פארמאכט אים,
גלייכט אויס זיינע טויט-קאלטע גלידער!
דאָס לעבן צעשיידט אונז,
ס'פאראייניקט דער טויט אונז
און לערנט מיט אונז פון איין סידור. . .

מיט שוואַרצן באַדעקט אים,
אַצינדערט ניט פרעגט אים
פון וואַנעט ער שטאַמט און פון וואו;
ר'איז מער קיין בעליקצבה,
ער איז אַ מת מצוה,
וואָס וואַרט אָף זיין אייביקער דו. . .

* * *

ס'איז לוסטיק באַם גבאי פון חברה קדישאַ,
מען הוליעט ביו שפעט אין דער נאַכט;
ס'האַט חברה אַ סעודה אַ גרויסע געפראַוועט,
א יומא דפגרא געמאַכט.

שפיל און קאמף

מיט אלערליי טארטן, מיט לעקעדן און קיבלעדן,
געבראָטענע עופות און פיש,
מיט גענוזענע גריוון, מיט לאַטקעס און משקה —
באַרעקט איז אינגאַנצן דער טיש;

די פיש איז געראָטן, עס „וויינט“ אזש דער בראָטן,
עס פעלט ניט קיין פעפער, קיין זאלץ;
די יויך איז באַצויגן מיט גילדערנע אויגן,
עס שווימען די לאַטקעס אין שמאַלץ!

אין אַטלעס געפּוצט, אויבנאָן זיצט דער גבאי,
אַרום — די געלאַדענע געסט;
די גבאי'טע פאַרעם אַרום אַ פאַרפלאַממע
און בעט זיך: „עסט, קרוינעלעך, עסט!“

עס פּאַלנן די געסט זי — פאַרשלינגן פאַטראַוועס,
און כּוּס'ען נאָך יערן געריכט;
עס פינקלט די משקה אין פלעשלעך און גלעזלעך
און שפּילט זיך אַף יעדנס געזיכט.

עס פינקלט די משקה, עס אַהילבן לחיים'ס,
עס קלינגען די כּוסות צום טאַקט;
עס ברענען די אויגלעך ביי חברה קדישאַ —
מע פּילט בגילופין — פאַרקנאַקט!

באנייט דעם בית-עולם

פאקנאקט איז די חברה, דער גבאי אליין נאר
א ניכטערער זיצט אויבנאָן;
זיין שטערן פארוואַלקנט, ווי קרייד איז זיין פנים,
אים גייט גאָר די שמחה גיט אָן.

ער טרינקט גיט, ער עסט גיט און הערט גאָר די געסט גיט,
ער זיצט אַ צעטראָגענער, שטום,
און גלאַצט אף די פענצטער און טירן מיט אימה
און קוקט זיך מיט פחד אַרום. . .

געענדיקט די סעודה, דער עולם צענאנגען,
די טירן און לאָרן פארמאכט;
דער גבאי אליין אין זיין שטוב איז פארבליבן.
דער קלויסטער-גלאַק קלינגט האלבע נאכט. . .

זיך שאַקלענדיק לייענט איצט קריאת-שמע דער גבאי,
עס טרייבלט אים איטליכעס גליד:
"איך גיב אין דיין האנט מיין נשמה דיר איבער —
באשירעם מיר, גאָט, און באהיט!"

האָט קריאת-שמע געלייענט, געקושט די מוזה,
די ציצית צוקאַפנס פארשטעקט,
דאָך עגבערט זיין מוח אַ שוואַרצע מחשבה
און פייניקט אים גרויזעם און שרעקט. . .

שפיל און קאמף

און קוים האָט דער דרימל דער ערשטער פאַרוויגט אים,
געפאַנגען, גענומען אין פּלעק;
אים איבערגענטפערט אין האַנט צום בעל-חלום,
האַט פּלוצלונג דער גבאי דערזען —

ווי ס'שפּאַלט זיך אַ פּרישער, אן איינזאַמער קבר,
אינמיטן דער פינצטערער נאַכט:
דער בטלן אין שפּאַנגליניו ווייסע תּכריכים,
פון אַפענער גרוב האָט ערוואַכט . . .

און טרייסלט אַראָפּ פון זיין טלית און קיטל
די ערד אין דער אַפענע גרוב,
און גיט זיך אַ לאַז פון בית-עולם צום שטעדטל. . .
שיין שטייט ער באַם גבאי אין שטוב!

שיין קלעטערט זיין שאַטן, ביים שיין פון לבנה,
אַרום אָף די פינצטערע ווענט,
און טענה'ט און שאַקלט זיך ווילד און משונע;
און מאַכט מיט די וואַקסענע הענט:

„דו האַסט מיך מבייש געווען און באַליידיקט,
געלייגט אפּן פעלד דאָרט אַליין,
איך קאָן נישט פאַרטראַגן דעם אומעט, די בושה . . .
ר' גבאי, דו מוזט מיט מיר גיין! . . .

באניש דעם בית-עולם

„דאָרט וועלן מיר ביידע דעם אַלטן בית-יעולם
באנייען — ס'איז מער ניט ווי רעכט,
אַז דו זאָלסט מיר העלפן פאַרטרייבן דעם אומעט
פון לאַנגע און איינזאַמע נעכט! . . .”

* * *

דער גבאי איז מער שוין פון בעט ניט אַרונטער,
געשטאַרבן דיזעלביקע נאַכט. . .
דער בטלן איז מער שוין אליין ניט געלעגן —
מען האָט אים אַ שכן געבראַכט.

1896, 10 יוני, 1896.

אַ פֿין עולם האמת

(באַלאַדע)

שוין זיינען די מתים פון דאוונען געקומען
אין קיטלען אין ווייסע געקליידט,
און זיינען בשלום צריין אין די קברים,
נאָך איידער אַ האָן האָט געקרייט.

שוין שלאָפן די טויטע פון גאַנצן בית עלמין,
צופרידן מיט זיך און דער וועלט;
דאָך שטייט נאָך אַ ברימנן צווישן די קברים
און קאַכט זיך און זידלט און שעלט:

„אַרויס פון מיין קבר, דו שייגעץ, דו חצוף,
ווי קומסטו אַהער — אויבן אָן ? !
אין כאַפּערלעך שפּילסטו דאָ, וואָס? — דרך ארץ
פאַר מיר — פאַר דער גילדענער פאַן!

„געפעלט אייך אַ חוצפה! אַ שומטער זאָל קריכן
אין קבר פון כאַצקל דעם גביר !
אַרויס, דו קאַטל, מאַרע! — צוריק אין דיין נאַרע
טיים פאַרקאַן, ווי ס'פאַכט זיך פאַר דיר!

שפיל און קאמף

„געפעלט אייך א העזה, דאס קאן נאָר אַ שופטער,
האַטט קוים זיך אַ מקום דערמאַנט!
העי, גייסט ניט מיט גוטן? — איך לויף צום — פריץ”
נאָר דאָ האָט דער מת זיך פאַרבאַפּט. . .

אזוי האָט געדונערט רב האַצקל, דער עושר,
אַ מת אַ געזונטער, אַ כוואַט,
אַפּ בערקען דעם שופטער, אַ קאַרליק, אַ חלוש —
האַט שטאַרבן קוים כח געהאַט. . .

דאָך ליגט ער זיך, בערקען, און רירט זיך פון פלעק ניט,
איז תקיף, ער איז אפן פערד;
עם הערט זיך פון קבר אַ דומפיגע שטימע:
„כ'האַב דיך מיט'ן פריץ אין דר'ערד!

„דו מיינסט, אז דו ביזט נאָך אפן עולם השקר
און ביזט נאָך דער שטאַט-בעל-הבית?
אַ השונב ביים פריץ, אַ קנאַקער ביים רבי'ן,
און פירסט נאָך גאַנץ קהל פאַר'ן גאָז?

„דו מיינסט ביזט נאָך פרנס, דאָס אויבערשט פון שטויסל —
רב האַצקל, דער מלוה, דער גביר:
פון שטעטל די קישנס, די לייכטער, די פאַנען
נאָך ליגן פאַר'משכנ'ט באַ דיר?

אפן עולם האמת

„ווען דו האסט באראבעוועט ארימע כלות —
דיך האט ניט גערירט קיין געוויין —
בא'גזל'ט אלמנות און בידנע יתומים,
פארשאלטן זאל זיין דיין געבויך! —

„דיר גייען צו הלום אמאליקע יארן,
ווען דו האסט געשוונדן פראצענט
און האסט מיט א וועקסל א פאלשן — דו גולן! —
גערויבט בא מיר מיינע פיר ווענט?

„איצט דארטסטו א קבר? גיי נעם זיך מיין חורבה,
ס'איז דיינע, האסט זי כשר פארדינט. . .
שוין פסול פון לאנג איז באם מיר די מזוזה —
עס וואוינען דארט שדים צייגער! . . .

„דו האסט בא מיין לעבן מיין כאטקע פארנומען,
דו פיינער, דו כשר'ער איד!
איצט האב איך דיין קבר — ס'איז ריכטיק דער השבון —
רב כאצקל, מיר זיינען איצט קוויט!“

* * *

רב כאצקל, ער שטייט בא זיין קבר און ציטערט,
עס ווארפט אים א גאן אן א גאן;
עס גרוילט אים און פייניקט א פינסטערע אימה,
עס זאל ניט א קריי טאן דער האן! . . .

שפיל און קאמף

דאך איילט זיך ניט בערל און לייענט דעם רייסטער
פון שווארצע, פון שרעקלעכע זינד;
עס בורבלען די פארמעטנע ליפן רב כאצקל'ס:
„אוי, ווי מיר, אוי, ווי מיר און ווינד!“

און בערל ער לייענט און לייענט, און דורך די
מצבות צעטראגט זיך זיין קול;
עס טרעפן די ווערטער פון שופטער ווי פוילן
אין הארצן דעם פירער פון קהל.

* * *

עס שטייט א געפלעפטער, אן ארימער עושר,
אין נאכטלעכע שאטנס געהילט,
א מת, וואס האט געבען זיין גאנצן פארמעגן —
זיין קבר, פארלאָרן, פארשפילט! . . .

נעמט גאר זיין עשירות, זיין תקיפות, זיין יחוס
און גיט אים זיין אייביקע רוי;
אויב ניט, ווערט ער פארלאָרן אין עולם התוהו —
קיין מת זאל ניט קומען דערצו! . . .

* * *

אפן עולם האמת

איצט וואלגערט אין שטויב זיך דער שטאַלץ פון רב
כאַצקלען,

ער גייט שוין מיט סטירדעס ניט מער;
ער רעדט שוין פון יושר, ער רעדט פון רחמנות —
ער שיסט מיט די לעצטע געווער! . . .

דאך טויט איז רחמנות באַ בערלען אין האַרצן,
ער איז טויב צו רב כאַצקל'ס געבעט;
ער לאַבט זיך אין קבר מיט זיכער נקמה
און ענטפערט דעם גביר מיט געשפעט:

דיר פעלט איצט א קבר, גיי נעם זיך מיין חורבה —
ס'איז דיינס, האַסט זי כשר פאַרדינט! . . .
דו וועסט דאַרט, רב כאַצקל, געפינען דיין גלייכן
גיי, וואוין מיט די שדים אַצינד! "

דאָך פלוצלינג פאַרשטומט ער, דער קול פונ'ם קבר,
עס הערט זיך אַ קריי פון אַ האַץ! . . .

אין חורבה איז יום טוב, עס טאַנצן די שדים:
זיי האַבן אַ טייערן גאַסט אפן בוידים —
אַ גאַסט פון דער גילדערנער פּאַן. . . .

שפיל און קאמף

* * *

רב באצקעל'ס אלמנה, זי קומט חודש אלול
און תשעה באב יעטווערן יאָר
און קלאַפט אינ'ם קבר: „מײן מאַן! מײן נשמה!“
און יאַמערט און רײסט זיך די האַר!

און בערל ליגט אונטן און קיינט פון געלעכטער —
עס גייט אים שוין אָפּ גאָר דעם בעם —
עס קייכן די מתים פון גאַנצן בית־עולם,
ווען בערל דערציילט זיי דעם שפּאַס. . .

עדי־היום ווייס קיינער, אַז האַצקל איז צווישן
די שדים ביי בערלין אין הויז. . .
דאָס האַלטן די מתים בסוד. און, איר ווייסט דאָך, —
א מת זאָגט פון חדר נישט אויס! . . .

דעצעמבער, 1896

ליריש און סאַטיריש

- א. צום פעגאָזום
- ב. אַ פאַרוואַרט
- ג. תפילה למאַמאָן
- ד. טאָג און נאַכט אין הימל
- ו. אַ געזאַנג צו ביר
- ז. ווען נישט חלילה ער! . . .
- ח. דער קולטורעלער אייזל
- ט. די שוואַרצע בלאַנדינקע

באַפליגלטער, פלינקער פעגאזום,
 הער אויס מיין פאַרלאַנג, מיין געבעט! —
 (פאַרניב מיר, איך בעט דיר, מיין עזות,
 בין ליידער קיין גרויסער פּאַעט.

נאָר גאַרנישט, צווישן אונז זאָל עס בלייבן,
 דאָס זועסטו דאָך מודה זיין מיר —
 אז ניט גאַלע שעקספירס זיך טרייבן
 אַרום זיך כסדר אף דיר. . .)

אָד, נעם מיך צו זיך אָף די פלייצעם
 און טראָג מיך דורך לאַנד און דורך לייט —
 איך טו דיר אָן סאַמעטענע לייצעם,
 אַ זאַטל פון אַטלעס און זייד!

איך שיינק דיר אַ גאַלדענע ציימל,
 מיט עקן פון פּיזעם באַפּוצט,
 וואָס שטאַמען פון ליבאַוויטשערס שטריימל,
 וואָס ער האָט צום סדר באַנוצט.

שפיל און קאמף

איך טו דיר אָן זילבערנע גלעקלאך,
מיט פּאַרקאָועם פיינע פון גאלד,
גענעגלט מיט דימענטנע טשוועקעלאך —
דאָס שיינע, איך ווייס, האָסטו האַלד;

די גלעקלאך וועלן קלינגען און זינגען
צום טאַקט פון דיין פלינקן גאלאַפּ;
פון בראַנזוויל ביו רויס וועסטו שפּרינגען —
פאַריסן מיט גאָר דעם קאַפּ!

פון רויס — מיט איין שפרונג — נאָר אַ חירוש! —
אין אונזער ליב היימלאַנד צריין —
נאָר היט זיך! ניט חירושע אף אידיש
אין אירנלאַנד, פּעגאַזום דו מיין!

(קנאים פון שבט „העברייער“, —
זיי קאַנען אונז פאַקן — ניט לאַך! —
און אויסשניידן פשוט די מאַנדלען
פאַר דבר'ן די אידישע שפּראַך!)

און גרינינקע זאָנגען מיט האַבער
באַטויבט און געקושט פון דער זון,
זואַלט איך שוין געקויפט פאַר דיר, אַבער,
איך ווייס אַז דו האַלסט ניט דערפון.

צום פעגנאזום

אז די האַסטו ליב נאָר אין טירור,
מיט קלינגענדע ריפּמען פאַרבראַקט —
נ, וועל איך דורך שפּיון מיט לידער,
מיט פּערזן געשליסן, געטאַקט.

אַף אַנבײַסן קרוינסטו סאַנעטן;
אַף מיטאַג — אַ לידער־סאַלאַד;
אין אַונט — באַלאַרן־קאַמלעטן —
באַטש נעם שטעל אַרײַן זײ אין בלאַט!

פון קעלטן, פעגנאז, וועט דורך וואַר'מען
און שיצן מיין „געטלאַכער פּונק“;
מיין חבמה־קוואַל וועט זיך דערבאַר'מען
אַף דיר, ווען דוס'ט וועלן אַ טרונק.

נאָר נעם מיך אַרויף אַף די פּלייצעס,
און האַרדא — אַוועק אין דער ווייט,
וואוּהיין? — אַך, נישט פּרעג מיך קיין ענות. . .
איך לאַז אַפּ אינגאַנצן די לייצעס,
און טראַג מיך דורך לייט און דורך צייט.

שפיל און קאמף

פאָר און אַר ט

(צו 19 בענד „קונדס“, וואָס איז האָב געגעבן
שלמה ראובן וואַכטעל — אַ מתנה.)

איך גיב דיר דאָ, מיין פריינט, דעם גאַנצן קונדס־ש"ס,
ווי איך האָב אים מקבל געווען פון הר פאָרנאָס —
דעם מוזען־באַרנ, וואָס אף זיין קארק
עס וויינען די סאַלידע געמער
און עס לאַכט דער גאַט פון שפּאַס.

ווען דו האַסט מיין קונדס ש"ס אַדורכגעבלעטערט,
וועסטו דאָרט געפינען
אַלע חכמות מיינע, מיט און אָן אַ זינען;
ווי איך האָב געדונערטוועטערט
ניינצן לאַנגע יאָרן;
ווי עס האָבן צער און צאָרן
זיך געפאָרט מיט הומאַריסטיק,
ליבע — מיט סאַדיסטיק;
ווי איך האָב געשטורמט אַלע גלעקער
און גערופן צו מלחמה
קעגן צביעות, שונד און שקר;
ווי איך האָב דעם בידנעם יושר צוגעמוליעט

פאר ווארט

צו מיין ברוסט,
ווען רציהח, ווילד-צעהוליעט,
האָט זיין בלוט געגלוסט. . .
ווי איך האָב דעם נאַקעטן אמת,
פיר און טויער אויפגעמאַכט,
ווען פאַרבלאַטיקט און פאַרבלוטיקט,
נאָך אַ שווערער שלאַכט
מיט דעם שקר, האָט ער אָנגעקלאַפט מיין פיר.
ווי איך האָב אים זיינע וואונדן
אויסגעוואָשן און פאַרבונדן.
און — געקרעפטיקט און דערמוטיקט —
האַבן פיר זיך הויך צעלאַכט
און דעם שקר אומגעבראַכט!

קורצום: אַלע שטורעמדיקע שטונדן
פון מיין קנודס לעבן,
האַב איך דאָ אַריינגעגעבן
אין די קנודס-שפּאַלטן.
כדי עס זאָל זיך בעסער האַלטן,
האַב איך זיי דאָ איינגעבונדן,
מאַרינאַוו/אינירט אין „זאַלץ און פעפּער“,
כדי זיי זאָלן נישט חלילה ווערן קאַליע
און פאַרשעמען זייער שעפּער.

שפיל און קאמף

ליבער וואכטל! —
ווען א מידער און א מאטער
אין א טויל און פייכט פארנאכטל,
וואס באגליקט א זיבן-אכטל
פון דער מענטשהייט מיט א קאטער —
קומסטו פון די אלטע וועלדער
פון הלכה און פון תורה,
(וועלכע ווארפן אן א מורא
נישט נאָר אָפּ אַ פּראָסטן אידן פון אַ פּראָסטן טאָטן,
נאָר אפילו אָפּ אַן אַדוואָקאַט בן אַדוואָקאַטן.)
אָדער קומסטו פון דעם ים דעם טיפּן,
וואו בעזונקען זיינען דיינע שיפּן,
(יעדער שיף פון צוואַנציק טאָן,
אַנגעלאָדענע מיט „ברייפּן“
פאַר אַ „קייס“ אין „סופּרים קאַרט“ אין וואַשינגטאָן.)
און אַ שוואַרצע מרה שחורה,
ווי אַ ווילד-צערניצטע כוואַליע,
שפּרינגט אַרויף אָפּ דיר מיט אימפּעט
און דו פילסט, במחילה, דאָסיק,
ווי אַ איד וואָס ליגט אין קימפּעט
און ער האָט נישט וואָס צו האָבן —
אָדער סתם גאָר מעלאַננאָליש ווי אַ פּסוק
פון האַמלעט, באַם קבר גראָבן —
נעם אַ מעסטל קונדס-זוויצן,
מיש זיי דורך מיט „פעדער-שפּריצן“,
טרינק עס אויס, ס'איז גוט צום שוויצן. . .

פארווארט

נאכדעם, לאָז זיך אויסרויבן די ביינער,
(און ארויסציען אַ צווייטן ציינער)
פון בעל דבר, ביזט דו וועסט דערזען בליצן,
און ס'וועט זיין דיר צו רפואה.

פילסטו אַבער אַלין נישט בעסער,
איז פאַראַן בלויז איין ישועה:
לייג זיך גלייך „אונטערן מעסער“!
לאָז זיך מאַכן
אַף די מוסקעלן פון לאַפּן
די געוויסע אָפּעראַציע,
און איך גאַראַנטיר דיר אַ קוראַציע! —
מעלאַנכאָליע, מרה שחורה
וועלן פליען גיך און גיכער
ווי געשמוסן פון אַ וויכער,
ווי סע יאָגן פלינקע רוחות,
מיט אַ הייסער ליבע-שליחות
פון דעם אַשמדאי צו זיין לילית.

נעם-זשע צו מיין ליבן קונדס-ש"ס,
ווי איך האָב אים פון דעם באַרג פאַרנאָם,
וואו סאָלידע געטער וויינען ביטער,
(ווייל מע זינגט זיי שירה דאָרט מיט — ריטער)
און סע לאַכט דער גאַט פון שפּאַט.

יאָנואַר, 1930

תפילה למאמן

אלמאכטיקער גאט, אלוועלטלאכער פירער,
דו גרויסזאמסטער, שרעקלאכסטער, שטארקער רעגירער!
נאָר דיר אליין דיך איך — איך האָב דען אַ ברירה?
און — גאָט! — איך בין מודה — איך דיך פאַר מורא. . .

מיין האַרץ איבערפילסט מיט אַנגסט און יסורים,
איך ציטער פאַר דיר, ווי אַ בלאַט אין אַ שטורם;
פאַרן הימלשן בורא — דאָס שווער איך דיר הייליק!
האַב איך ניט קיין פחד אַ טויזנטן חלק. . .

און וואָס איז דער חידוש, וואָס איז פאַר אַ וואונדער?
דו ווילסט זיך ניט פאַשן מיט אַקסן און רינדער —
אַ שעפּסל, אַ קעלבל שטעלט דיר ניט צופרידן
אַזו ווי יעהאָוואַה'ן, דעם גאָט פון אונז אידן. . .

יא, דיר שמעקט דאָס פלייש נאָר פון מענער און פרויען,
וואָס זייען און שניידן און וועבן און בויען;
דו פאַדערסט פאַר אַפּטער די בראַווסטע און בעסטע,
די איידעלסטע, מוטיקסטע, קליגסטע און גרעסטע!

תפילה למאמאן

מיליאָנען מוזבחות, מיליאָנען כהנים,
שעכטן מיט טרומקייט אף אלע אופנים,
מיט בליסטשענדע מעכערס, מיט ברייטע חלפים —
און ס'פאלן קרבנות אין אלפי אלפים! . . .

עס רוען קיין רגע דיינע נעגל און ציינער
און בלוט זויפטו ימים און ס'קנאקן נאָר ביינער,
דורך טאָג און דורך נאַכט און עס נעמט נאָר קיין סוף ניט! —
א „הנה לא ינום“, דיד נעמט אויך קיין שלאָף ניט! . . .

און מער נאָך פון קראַנקייט, פון בייזע מזלות,
פון פרויען ארורות, פון תוכחה — קללות,
פארהאָס איך דיר, מאַמאָן! — דאָך, היט איך דין תורה,
ווייל, כ'אָג דיר דעם אמת — איך האָב ניט קיין ברירה.

א, גרויזאָמער גאָט! א יעטוועדער קען אים,
ר'איז ערגער פון אשמדיא, — שר פון גיהנום. . .
דאָך האָט ער אויך מעלות, וואָס שמילן מיין צאָרן:
אליין פאָר זיך בויט ער זיין פינצטערן אָרון,

און גראַבט זיך זיין קבר אַלץ טיפער און ברייטער,
און אויך די תכריכים אליין פאָר זיך נייט ער,
און נעמט שוין דער קבר צו זיך אין זיין שוים אים,
איז שטייט ער ניט אויף מער קיין תחית המתים.

1902, אָגאָר,

שפיל און קאמף

נאכט און טאָג און הימל

זיה אחת יש ברקיע: וכשהוא יום,
אות אמת במצחה, וידעים המלכים
שהו יום וכשהוא לילה אמות אמונה
במצחה, וידעים המלכים שהוא לילה.
(ברכות)

א.

אין פינצטערע שאַטנס, אין פעכיקע וואַלקנס
געוויקלטע ליגן די הימלען;
אין חושך פאַרוונקענע ליגן צדיקים,
אין גילדערנע קרוינען און — דרימלען.

און כראָפן ווי מידע פורמאַנעס, להבדיל,
וואָס קומען פון ווייטע נסיעות;
עס זענט דורך די הימלען אַ הייליקער כראָפן,
אַ, כראָפן, ווי שברים און תקיעות.

מלאכים און שרפים זיי פליען און יאָגן
ווי שדים אין פעכיקן אויר
און קיינער דערקענט אין שוואַרצער מהומה,
זיין אייגענעם ברודער, זיין חבר. . .

נאכט און טאג אין הימל

זיי וואָגלען אַרום ווי פאַרשטויסענע גייסטער,
פאַרשאַלטן פון אייביקע קללות,
און קוויטשען און שעלטן ווי ווייבער, להבדיל,
אין פינפטערע שרעק און בחלות.

זיי שטויסן זיך, רייסן זיך, ברעכן די פליגלען
אין וויסטן, אין בלינדן געטימל;
מיט פערערן געפליקטע פון זייערע גופים,
פאַרזייט און פאַרשנייט איז דער הימל.

ס'איז נאכט איצט אין הימל, עס גלאַצט פון דער
פינפטער

ס'געזיכט פון אַ חיה משונה;
עס בלענדט אַף איר מצה דורך הושך און תהו,
דער נאַכטישער צייכן: א מו נה. . .

ב.

דורך בלייענער גרויקייט, סאַפּירענער בלויקייט,
פרימאָרננט אין הימל — עס דעמערט און העלט;
זיי פליענדע רייטער אַלץ גיכער און ווייטער,
פאַרשווינדן די שאַטנס פון הימל-געצעלם.

אזוי ווי אַ טייערער, זיידענער, נייער
פרוכת, מיט בליענדע שטערן פאַרזייט;

שפיל און קאמף

פון מזרח ביז מערב, פון צפון ביז דרום,
ליגט הייליק און לויטער דער הימל פארשפרייט.

די נאכט איז פארגאנגען, מיט שחרית-געזאנגען,
שפאצירן צדיקים אין בלויזען סאפיר;
געהייליקט, גערויניקט, אין קדושה פאראייניקט
און זינגען דעם בורא א שיר נאך א שיר.

מלאכים און שרפים — איצט שוועבן ווי געטער
אין כיתות פארברידערט, אין אחדות פארקניפט,
און דריי מאל געהייליקט אין ליכט פון דער שכינה,
און איינער אין צווייטן ווי טויבן פארליבט.

ס'איז טאג איצט, אין הימל! דער בלינדער געטימל
איז אפ מיט דער פינצטערער, פעכיקער נאכט;
א בשורה א נייע, שטראלע איצט בא דער חיה
אפן שטערן אין בליענדער, גליענדער פראכט.

געוועבט און געשפונען פון אייביקע זונען,
ז'די בשורה די נייע, דער שטראליגער רמז:
עס ליכטיקט אצינד, בא דער חיה אפן שטערן,
דער זוניקער טאג-צייכן: אמת.

טעפ. 7. 1907.

אַ געזאַנג צו ביר

(אַלע פּאַג)

הער דאָס קלינגען פון די גלעקער וועגן ביר —
קאַלטן ביר!

ווי סע לאַקט מיט גאַלדנע גליקן אָן אַ שיעור!

ווי די גליקן פינקלען, פינקלען

אין דעפּרעסיע'ס שווערער נאַכט

און באַשיינען אַלע ווינקלען,

מיט אַ טאַנצנדיקן שמינקלען,

מיט אַ טרוימנדיקער פּראַכט!

פון יבשה און פון ים,

פּראַכט זיך שוין דער ליבער טעם,

פון דעם שוימנדיקן בראַי —

פּראַנק און פריי —

פון די ברויזן וואו סע ברויזט זיך אָן אַ שיעור —

ביר, ביר, ביר, ביר,

ביר, ביר, ביר —

טרוימענדיקער, שוימענדיקער, קילנדיקער, שפּילנדיקער

קאַלטער ביר! . . .

(* געשריבן אין אפריל 1933, ווען דער פאַרבאַט אָן ביר איז אָפּגעשאַפּט געוואָרן. יענער אַקט איז דעמאָלט מיט גרויס פרייד און יובל"געזאַנג באַגריסט געוואָרן פון דער פרעסע ווי אַ רפואה צו דעם עקאָנאָמישן קריזיס, וואָס האָט יענעם ווינטער געהערשט צום שרעקלאַכסטן, ווען אַכצן מיליאָן אַרבעטער זיינען געווען אָן אַרבעט.

שפיל און קאמף

הער דאָס שאַלן אין די בלעטער וועגן ביר — פילזער ביר!
ווי סע זינגט און קלינגט און ווינקט צו מיר מיט דיר!
באַלד שוין וועלן גלעזער קלינגען,
זייער גלעזערנעם געקלאַנג;
באַלד שוין וועט מען „סקונערס“ שווינגען
אין דער לופטן, מיט געזאַנג;
באַלד שוין וועט מען פיסלאַך הויבן
און אַ טענצל זיך דערלויבן —
ביר, ביר, ביר, ביר,
ביר, ביר, ביר —
אַ רפואה
צום געשוויר
פון דערפּרעסיע וועט דאָס זיין —
וואויל און פיין.
מ'עט נישט וואַרפן פון דער דירה —
ס'איז געקומען די ישועה! —
שטאַרקער, העכער, קלינג מיין לירע!
זינג מיין שירה!
באַלד וועט זיין שוין ברויט מיט זאַלץ,
פלייש מיט שמאַלץ
און אַ קליידל און אַ שוך,
און אַ טעאַטער און אַ בוך,
און אַ ראַדיאָ און מוזיקה,
„קעניג ליר“ און „יאָשע קאַלב“;
יאָ, מיט פּרילינג'ס ערשטער שוואַלב,

א געזאנג צו ביר

קומט צו אונז דאָס גרויסע גליק: —
ביר, ביר, ביר, ביר,
ביר, ביר, ביר —
ישועה/דיקדופואה/דיקעה, פילזער ביר!

הער דאָס פויקן אין די טאָגן וועגן ביר, —
לאַגער ביר!
ביז די טאָגן שיר ניט פלאַצן פון דעם פויקן אָן אַ שיעור!
ס'האַט „פראַספּעריטי“ זיך שוין געטאָן אַ ריר! —
זע, אָן דאַרפן פון דערווייטן —
ווי אַ הלום פון פאַרצייטן —
קומט די גאַלדנע צייט צורייטן
אָף די כוואַליעס פון אַ שוימנדיקן ביר! —
ביר, ביר, ביר, ביר,
הערסט, די גאולה קלאַפּט אין טיר? —
פילזער ביר, לאַגער ביר,
פילזער, הילזער, פראַגער ביר!
זיסער נאָך פון פלייט און פידל און קלאַוויר —
איז דער ליבער, זיסער ניגון,
וואָס טוט איצטער אונז פאַרוויגן
אין אַ הימליש-פאַרגעניגן —
ביר, ביר, ביר!
וואויל איז טיר און וואויל איז ריר,
אָן אַן ערד, אָן אַ שיעור!
אָד, דעם עיקר שיער פאַרגעסן —

שפיל און קאמף

מ'עט נישט דארפן קויפן עסן! —
מיט א ביר פאר פינף גרייצער,
(אז מע איז נאָר נישט קיין פעטאָד!)
וועט מען דאָך אין שענקל קריגן
פרייען צובויס — שוואַרצן רעטאָד,
גרינע ציבלקעס מיט שווייצער
קעז, און הערינג, זויערן פיקל,
און אַ שטיקל פאַמפּערניקל,
און אַ נאַש פון דאָס, פון יענעס —
אַ באַנקעט פאר פינף פענעס! —
(אוי, געבענטשט זאָל זיין מיין טעמע,
פאר מיין היינטיקער פאַעמע!)

אַבער דאָ קומט די דילעמע,
קומט די שרעקלאַכע פראַבלעמע:
וואו פאַרדינט מען היינט פינף פענעס?
וואו דערטאַפּט מען היינט אַ ניקל? . . .

ווען נישט חלילה ע ר ! ...

„סיהאָט געקאָנט נאָך ערגער זיין.“
(19) הואווערײס קאמפּײן־רעדעס
אין די פרעזידענט־וואַלו,
א' 1932.)

ווען ניט, חלילה, ער,
דער גרויסער אינזשענער,
געוועזן וואָלט א שרעק, א שרעק! —
דער בער וואָלט ניט געהאַט קיין עק,
און ציגן וואָלט זיין אָן בעק,
באַ שניידעריי וואָלט זיין איצט סלעק,
אַזש פון קאַנאַרסי ביז וואַנקואווער —
ווען ניט, חלילה, ער,
דער גרויסער אינזשענער —
הערבערט הואווער!

ווען ניט, חלילה, ער,
דער גרויסער אינזשענער —
קיין פרוי וואָלט ניט געקינדלט,
קיין הון וואָלט ניט געהינדלט,
די זון וואָלט בלויז געשווינדלט,
— ניט געוואַרמט, ניט געשיינט,

שפיל און קאמף

אזוי ווי נעכטן, אזוי היינט,
און קיין לבנה וואלט ניט זיין,
אפילו אף מחדש זיין! —
ווען ניט, הלילה, ער,
דער גרויסער אינושענער —
הערבערט הואווער!

ווען ניט, הלילה, ער,
דער גרויסער אינושענער —
ווער וואלט עם איצט געהאט
„פראספעריטי“ צו זאגן?
א „דזשאב“ פאר קליין און גרויס?
א „פארד“ בא יעדן הויז?
„א הון אין יעדן טאָפּ“?
און האָר אף יעדן קאָפּ?
(און אין מיין פּערז דעם טראָפּ?)
ווען ניט, הלילה, ער,
דער גרויסער אינושענער —
הערבערט הואווער!

ווען ניט, הלילה, ער,
דער גרויסער אינושענער —
געוועזן וואלט אַ גרויל, אַ גרויל!
— באַטש שים אריין אַ קויל אין מויל! —

ווען ניט חלילה ער! . . .

ס'וואלט אונזער אַקציעס־מאַרק
געבראַכן רוק־אויף־לענד און קאַרק;
סע וואָלטן טויזנט בענק געקראַכט,
ביליאָנען וואָלטן איבער נאַכט
צערונען — ניט פאַר אונז געדאַכט! —
ווי סע צערונט אין פויער — וואַקס,
ווי שניי אין תמוז, ווי וואַסער־"סטאַקס".
מע וואָלט געזוכט דורך סם און שטריק,
צי דורך אַ שפּרונג פון ברוקלין בריק,
דעם וועג צום לעבן — אף צוריק —
ווען ניט חלילה, ער,
דער גרויסער אינזשענער —
הערבערט האווער!

ווען ניט חלילה, ער,
דער גרויסער אינזשענער, —
סע וואָלט געווען אַ גוואַלד, אַ גוואַלד! —
מע וואָלט געלעבט ווי אין אַ וואַלד,
מע וואָלט געשניטן אונזערע שנירות,
געוואָרפן מענטשן פון די דירות;
דער הונגער וואָלט געזעסן אויבנאָן,
געפאַכעט מיט זיין שוואַרצער פאַן,
צום טאַקט פון אַכצן מיליאָן,
וואָס האָבן גאַרנישט וואָס צו טאָן,

שפיל און קאמף

הויך טרעמפן איבער אונזער רייכן לאַנד,
פון ים-צוים, פון ראַנד-צוראָנד;
סע וואָלטן הונגע-ראַרשן שוואַרצן
אלע וועגן וועלכע ציען זיך צום האַרצן
פון אונזער לאַנד — קיין וואַשינגטאָן —
אך, פּרעגט ניט, ס'וואָלט זיך עפעס טאָן,
ווען ניט הלילה, ער,
דער גרויסער אינזשענער —
הערבערט הואווער!

ווען ניט הלילה, ער,
דער גרויסער אינזשענער —
אן אומגליק וואָלט געשען!
מיר וואָלטן איצט געזען
צוויי הונדערט טויזנט קינדער
(און אפשר מער — געוויס ניט מינדער!)
די האַפּנונג פון די דורות,
פון פּרייהייטס-בוים די פירות,
אָן געטער און אָן תורות,
פּאַרלאָן מאַמעס, טאַטעס,
און אויסגעפּוצט אין שמאַטעס,
מיט הונגע-ראַמף אין מאַגן,
ווי היישעריק זיך טראָגן
אַריבער פעלד און פּריירים

ווען ניט חלילה ער! . . .

און פרעסן בוים און בלעמער,
די פרוכט פון איצט און שפעטער,
די פרייד פון מענטש און געטער —
ווען ניט חלילה, ער,
דער גרויסער אינזשענער —
הערבערט הואווער!

ווען ניט חלילה, ער,
דער גרויסער אינזשענער —
געוועזן וואָלט אַ שרעק, אַ שרעק!
דער בער וואָלט ניט געהאַט קיין עק,
און ציגן וואָלטן זיין אָן בעק,
ביי שניידעריי וואָלט זיין איצט סלעק
אַזש פון קאַנאַרסי ביז וואַנקוואוער .

ווען ניט חלילה, הערבערט הואווער,
איך זאָג אייך אָפּן בפרהסיא :
מיר וואָלטן נאָך געהאַט היינט אַ דעפּרעסיע!

נאָוועמבער, 1932

שפיל און קאמף

דער קולטורעלער אייזל

(98בל)

גענאנגען זיינען זאלבעכאנד
צוויי אייזלען, אין צוויי וועגענער געשפאנעט.
איין אייזל האָט
מיט לייכטן טראָט
געמאַסטן דעם שאַסעי,
ווייל זיין באַגאַזש געווען איז העי.
דער צווייטער האָט זיך שווער גערירט פון פלעק,
ווייל זיין געפּעק,
געוועזן איז אַ ביבליאָטעק.

פאַרטיפט אין אייזלשע געדאַנקען, האָבן זיך די צוויי
געשלעפּט די משא זייט-באַ-זייט,
און איינס צום צווייטן נישט גערעדט אַ לאַנגע צייט.
ביז איינמאַל, האָט דאָס אייזל פון דעם העי
געפּראוואוט פאַרפירן אַ געשפּרעך,
אַז אייזל פון די ביכער הירושעט דאָס אַרויס מיט אַ געשריי:
— דו גראַכער חמור, זיי נישט פרעך!
ווער ביסטו, וואָס דו וואַנסט צו ריידן גאַר צו מיר,
דו חמור'ניק, דו בור!
צו זעסטו דען נישט וואָס איך פיר?
דו שלעפּסט זיך מיט אַ וואַגן שטרוי,

דער קולטורעלער אייזל

און איד — איך פיר א ביבליאָטעק!
איך בין א פירער פון קולטור!

— דו קאָכסט זיך גאר אומזיסט,
קאלעגע ליבער, —

געענטפערט האָט דאָס אייזל פון לייכט-וואָגיקן געפעק —
אומשטיינס געזאָגט, מיט וואָס דו נעמסט זיך איבער
און האַלטסט זיך פאַר א „פירער פון קולטור“.
דו בריקעסט, ברודערל, זיך געגן דער נאַטור!
אן אייזל קאָן זיך שלעפן מיט אַ גאַנצער ביבליאָטעק,
זיין אַנגעשטאַפט מיט ביכער, ווי אַ ביכער-קאַמער,
אַ ה מ ו ר ב ל י י ב ט אַ ה מ ו ר .

די שוואַרצע
בלאָנדינקע
(היסטערישער ראָמאַן)

די שוואַרצע בלאַנדינקע

(היסטערישער ראַמאַן)

אריינפאַר :

פאַרשוויגען פון אלערליי פראַנטן,
פון אלערליי קלאַסן און שיכטן ;
פאַרשוויגען פון ווייטן און נאַנטן,
וואָס לעבן נאָך פיינע געשיכטן ;

נאָך מעשיות מיט העלדן טשיקאָווע
און העלדיכעם בלאַנד און בלאַאוויק,
מיט בלוטן — ווי זודיקע לאַווע,
וואָס ליבן געוואַלדיק און אייביק.

און זיינען דערצו נאָך נודיסטקעס,
ס'הייסט מיידלעך וואָס קליידן זיך נאָקעט
און טראַגן נאָר בלוז אָפּ די לענדן
פאַר סיגאַרעטס און „ליפּסטיק“ — אַ פאַקעט.

עס איז דער ראַמאַן פון ראַמאַנעו,
מיר האָבן געפאַקט אים אין יאָנעוו —
ער קאַסט אונז צענדליגע דאלאַרן
און ז'ווערט אַ מיליאָן — פאַר אַ גנב.

שפיל און קאמף

דער גרויסער ראַמאָן טראַגט דעם נאָמען :
"די בראַנזווילער שוואַרצע בלאַנדינקע" —
א מעשה מיט פינקע און כינקע,
וואָס זיינען אי רעכטע, אי לינקע .

אז דאָ וועט אַזש קנאַקן די ליבע ,
פאַרשטייט שוין אַ לעזער אַ ליאָדע :
ווער רעדט שוין פון אונזערע לעזער —
זיי כאַפן דעם ענין אַוואַדע .

הויך ליבע, ע'מיר האָבן סקאַנדאַלן,
סענסאַציעס — צו שעפן מיט צעבער,
און מערדער און סתם קאַניבאַלן,
וואָס נעמען ביים לעזער די לעבער .

עס איז דער ראַמאָן פון ראַמאָנען ,
איר'ט לעזן און גאַפן און שטוינען:
איר'ט האָבן גוואַלדיק הנאה,
איר'ט לעזן און לאַפן און — וויינען .

פאַרגעסט'זשע ניט מאַרגן, יא, מאַרגן,
צו זיין פון די ערשטע, די פלינקע,
און איידער איר לייגט זיך נאָך שלאָפן,
הויבט אָנעט "די שוואַרצע בלאַנדינקע!"

די שווארצע בלאַנדינקע

קאפיטל 1

דער „ער“ און די „זי“

דעם „ער“ פון ראַמאָן רופט מען: פינקע,
איעדער אין טשיניטאָן קאָן אים;
ער שטאַמט פון אַ באַפֿטע ציגיינער,
וגם פון אַ ראַטע יעוואָנים.

די „זי“ איז די שוואַרצע בלאַנדינקע,
געקנאַטן פון גאַלע רבנים;
איר נאָמען איז: רייזעלע פינקע
און שייך ווי דער טאָג איז איר פנים.

וואָס ס'האַט זיך מיט פינקע'ן און פינקע'ן
באַרלאָפן אַף בערג און אין היילן —
אַס וועלן מיר אונזערע לעזער
אין ווייטערע קאפיטלעך דערציילן.

קאפיטל 2

די פלאַמיקע ליבע

ווען פינקע דערזען האָט פינקע'ן,
איז ער אַזש געוואָרן פאַרצאַפלט;

שפיל און קאמף

ווען בינקע דערוען האָט פינקע'ן,
האָט זי סון גרויס ליבשאַפט — גע'מפיל'ט.

מאַרשטייט שוין דער לעזער, אז דאָ האָט
אַ מעכטיקע ליבע פאַרקניפט זיך —
דאָס פאַרל האָט איינס אין דעם צווייטן
אף אימער און עוויג פאַרליבט זיך.

וואָלט אַלעס געגאַנגען כשורה:
מען וואָלט זיך אי קריגן, אי ליבן;
פאַסירט אָבער עפעס, וואָס ווערט אין
די נעקסטע קאָפיטלעך באַשריבן.

קאָפיטל 3

דער שרעקלעכער „עפעס“

דער „עפעס“ פון לעצטן קאָפיטל
געוועזן איז סטראַשנע, געפערלעך:
ס'האָט פינקע דער אַרימער בינקע'ן
באהאַנדלט ניט עטיש, ניט ערלעך.

דו פינקע האָכט ליב אונזער בינקע'ן?
גאַנץ פּיין! — דאַרפסט עס אסור באַהאַלטן;

די שווארצע בלאַנדינקע

מאָ שטעליזשע אַ חופּה, דו ממור! —
איז „נאָ סער“ ! ער מוז זי אפריער פארגוואַלטן !

פארגוואַלטן — דאָס איז אים נאָך ווינציק!
דער לומפּ האָט זי שיר ניט דערוואַרען . . .
מיר וועגן אייך אַנחויבן דערצײלן
די גרויסע געשעעניש — מאַרען.

קאפיטל 4

געליבט און געקידנעפט

די זון איז שוין אונטערגעגאַנגען,
באַגאַסן מיט גינגאַלד די געגנט,
מיט „מאַסקווער גאַלד“ וואָס האָט פשוט
פון יענער זייט ים — ווי גערעגנט.

די לבנה איז אויך וואו פאַרשוואונדן,
ניט איבערגעלאָזן קיין קארטל,
ווען ער האָט געפירט אַף א „פאַרדל“
זיין קרבן אין כינעזישן קווארטל .

עס כריפעט דאָס „פאַרדל“ און כריפעט,
דאָס מיידל — זי ברעכט שיר צוזאַמען !
זי בעט זיך, זי וויינט און זי כליפעט :
„אוי, נעם מיך אַחיים צו מיין מאמען !“

שפיל און קאמף

עס רירט ניט דעם מערדער איר וויינען,
ער קוקט אף איר פונקט ווי א קאטער
קוקט אף א קראנקן קאנאריק:
באשרם זי, הארציקער פאטער!

„דו הולטאזי, וואו שלעפסטו דיין קרבן?
ביזט ווערט אז מע זאל דיר דערשיסן!“
איז לאכט ער: „אט כאפ איך און זאג אייך
איר זאלט פאליציי לאזן וויסן!“

אזא מין באנדיט, אזא היצל,
איז זעלטן אין ערגעץ צו טרעפן;
די שווארצע בלאנדינקע — דאס איז דאך
די בראנזווילער אידישע גרעפין! . . .

מערזאוועין, וואו שלעפסטו די גרעפין?
ער זאגט ניט כאטש האק אים און בראק אים!
דאך וויסן מיר שוין, אז ער שלעפט זי
אחיין! . . . אין דעם ריכטיקן מקום! . . .

דעם מקום אף ריכטיק באשרייבן —
דאס וועט די צענזור ניט דערלויבן;
און מאמעס פון טעכטער — זיי וואלטן
אין רעדאקציע געבראכן די שויבן! . . .

די שווארצע בלאַנדינקע

דאָך וועלן מיר, טייערע לעזער,
דעם עיקר פון אייך ניט פאַרבאַרגן:
מיר'ן שילדערן די אַרגינעס, די פּצענעס —
פאַרפעלט ניט די פאַרזעצונג מאַרגן.

קאַפיטל 5

דאָס וואוילע „ערטל“

אין משאַיניטאַון, אונטער אַ לאַונדרי,
געפינט זיך דאָס ריכטיקע „ערטל“ —
דאָרט קוילעט מען מענטשן, ווי לעמער,
און מ'טרינקט זייער בלוט מיט אַ קווערטל. . .

צום „ערטל“ דעם וועג ווייס נאָר איינער,
לי משאַנג טשונג דער אַלטער כינעזער;
איר בריינגט אים סמנים: אַ באַקצאַן,
אָן אויסגעהאַקט אויג און צוויי נעזער.

ער עפנט אַ סקליעפּ דאָן און לאָזט אייך
אַראָפּ מיט אַ שטריקענעם לייטער
אָף אייזערנע טרעפלעך, וואָס ווערן
וואָס טיפער — געדרייטער און ברייטער.

שפיל און קאמף

א וואך שפייט אף יעדע אען איילן:
א ריז מיט א לאמפ אפן שטערן,
הן פארנט צוויי „בערטא“ קאנאנען,
הא די זייטן — זעקס טון רעוואלוערן.

איר גייט און איר גייט און איר גייט,
היז איר קומט אז א מארמארנעם מויער.
א שילד: „פארציו אונטערוועלטא“
ברענט ליכטיק און שארף אפן טויער.

דריי קלעפ מיט א האלב אין דעם טויער —
עס ווערט דא קיין סך ניט גע'טענה'ט —
און ס'עפנט א שטאלענער עקדעש
זיין פוסק און גיט אייך א שלונג איינעם

און שפייט אייך ארויס אין גארדער אָבע,
דא „טשעקט“ אייך א גרעפין די בגדים.
(עס טאָר אף דעם גאַסט'ס אַנאַטאָמיע
גיט בלייבן קיין איינציקער פאָדום.)

און איז שוין דער גאַסט א „געטשעקטער“
צווי ווי'ן בראשית דאָרט, אדם,
שפרינגט אונטער א נאקעטע פרינצעפין
צום גאַסט און זי נעמט אין א באָד אים.

די שווארצע בלאַנדינקע

אין באָד ווערט דער גאַסט פון נודיסטקעס
געריבן, געקנייפט און געקנאַטן,
מיט אולטראַ וויאַלעטישע שטראַלן
געוואַרמט, געבאַקט און געבראַטן.
צום טאַקט פון אַ גרויסן אַרקעסטער,
זיט נימפישע פיסלאַך געטראַטן.

עס שאַלט און עס קנאַלט דער אַרקעסטער,
זיז ס'ווערן די סטרוגעס צעריסן:
און ווי ס'עולם-הזה'ן די געסט דאַרט,
דאַס וועט איר זיך מאַרגן דערוויסן.

קאַפיטל 6

דער גן-עדן התחתון

פון באָד ווערט דער אורח געבראַכט אין
דעם „זאַל פון די זיבעציק זינגלען“:
די ווענט, דער פופט, די פאַדלאַגע —
זיי זיינען געמאַכט דאָ פון שפּיגלען.

דאָ שימערט און גלימערט און בליצלט,
ווי אין אַן איטאַליענישער כאַגע —

שפיל און קאמף

פאנטאזיען מיט ביר און מיט בראנסן
עס שלאגן ארויס פון פארלאגע.

און וואו נאך איר קערט זיך: בופעמן
מיט רעטער און הערינג געריכטן
אף אונטערצולענען די הערצלעך,
פון אונטעררוועלט'ס אונטערשמע שיכטן.

איר זעט דאָ ווי מערדער און רויבער,
מיט מעסער פארשטעקט אין באַלאַוועס,
באפאלן אימשולדיקע — טישן,
גערעקטע מיט „פריילאנטש" פאַטראַוועס.
אַ פרעם און אַ זויף און אַ שלונג
און פארבייסן מיט נאקעטע כאַוועס.

אין טונקל-באלויכטענעם טאנדיזאל,
אף רעכטיצן, אַרונטער איין טרעפל,
עס טאנצן גענגסטריצעס מיט גענגסטערס,
געקליידט בלוז אין אַפיום-נעפל.

אין „טערקישן ווינקל" — דאָ ליגן
אף וויינע טאפעטן גאַרילעס
מיט בת מלכה'ס אַזש פון מצרים
און. . . ציען דעם רויך פון נאַרגילעס.

זי שווארצע בלאַנדינקע

ארויף-צורצו, אויבן, געפינט איר
די „פני" פון דער „פיינער" משפחה;
דאָ ווערן פרינצעסינס און גרעפינס
געשענדט און פארצוקט אָן א ברכה.

אחער האָט עס פינקע'לע ממור
געפירט אינזער בראַנזווילער גרעפין;
אין וואָס ס'וואַלט מיט איר זיך געטראָפן —
וואָל קיין אידישער טאַכטער ניט טרעפן!

נאָר דאָ האָט פאַסירט אַ גרויס וואונדער,
א נם וואָס איז פשוט צום שטוינען!
טארטעלט ניט די פאַרזעצונג מאַרגן —
איר וועט פון גרויס שמחה אַזש וויינען.

קאָפיטל 7

א פינגער פון גאַט

נאַשרייבן דעם וואונדער, דעם גרויסן,
פאַדראַכנע, מיט אַלערליי פרטים,
איז ניט פאַר מוין נח — עס וועט מיר,
נ'בין זיכער, נישט קלעקן קיין אַטעם.

שפיל און קאמף

ווען ס'וואלטן די ימ'ען זיין טונט און
די וועלדער די ריווקע — פענעם,
וואלט אליך ניט געוועזן גאר מעגלעך
באשרייבן, וואס דארטן געשען איז.

די רעטונג געקומען איז פלוצלינג,
מיט שנעלקייט פון ווילדע מחשבות:
ניט אנדערש עס האבן פאר כינקע'ן
אין הימל געמיט זיך זכות אבות.

א פינגער פון גאט — ס'איז גאר פשוט —
עס קלינגט ווי ווארע לעגענדע,
וואס האט אונזער סטראשנע געשיכטע
געבראכט צו א גליקלעכער ענדע.

פאסירט האט דער וואונדער אזוי-גאך:
ניט ווייט פון די היילן-פאלאצן,
דארף פלוצלינג א פאדערשטע רעדל
פון „פארד“, זיך פארגלוסטן צו פלאצן!

קומט אונטער א טראפיקי-פאליצמאן
אזוי-זיך, מיט טריט מיט פארטאדנע.
דערהערט ער דאס בליפן פון מיידל,
פארשטייט ער דא ז'עפעס ניט סקלאדנע. . .

די שווארצע בלאַנדינקע

ער נעמט באלד רב פינקע'ן צום צימבל :
וואוהין און פון וואו ער טוט ריזן?
און שטעכט אים אדורך מיט די בליקן
און הייסט זיך די „לייסענס" באווייזן.

וואו „לייסענס", ווער „לייסענס"? —
דעם „פארדל" האָט פינקע במחילה גע'ננב'עט!
און ס'וואַלט שוין דער שטרענגער פאליצמאַן
דעם קידנעפער אסור געשאנ'וועט.

נאָר דאָ עמיר אונזערע לעזער
צום טויזנטסטן מאָל שוין באווייזן
דעם אמת פון כלל: אַז די ליבע —
די ליבע איז שטארקער פון אייזן!

קאָפיטל 8

„לויבאָוו נייע קארטאָשקא"

ווען כינקע דערזעען האָט פינקע'ן
פריטשמעליעט, צעשראָקן, פארצאָפלט,
האָט זי פון גרויס מיטלייד און ליבע
אַ צווייטן מאָל שיר ניט גע'מפיל'ט!

שפיל און קאמף

זי האט אף דער גיך פון די זאקן
צוויי פינפערלעך נייע געצויגן,
וואס האבן דעם בראוון פאליצמאן
פארמאכט אי דאס מויל, אי די אויגן. . .

דערזען אזא ליבע, האט פינקע
שיר-שיר גיט געבראכן צוזאמען :
ער'ט גלייך זיך פארקירעוועט קיין בראנזוויל
און כינקע'ן געבראכט צו איר מאמע'ן.

עס האט אים זיין ליבע צו כינקע'ן
געגעבן אזא מין קאלופע
באם הארצן, אז ער איז אף מארגן
געגאנגען מיט איר צו דער חופה.

קאפיטל 9

די גריקלעכע ענדע

אין בראנזוויל איז דא א בעל תשובה,
וואס האלט אין איין „זאגן“ און וואשן
די הענט זיך (די הענט, וואס ער פלעגט
אמאל שטופן אין ווילד-פרעמדע מאשן).

די שווארצע בלאַנדינקע

א אידישע באָרד מיט צוויי פּאות,
באַצירן זיין כשר'ן פנים,
קריכט זעלמן ארויס פון זיין טלית
און חבר'ט זיך נאָר מיט רבנים.

דער דאָזיקער גרויסער בעל-תשובה,
הגאון ר' פנחס ברב נח,
איז איצטער א רב און א פירער
אין שול פון די „אנשי רצוח“.

צווי האָט א אידישע גרעפין,
געמאַכט פון א גענגסטער א מענטשן,
און מאַמעס פון ניו-יאָרס און בראַנזוויל,
זיי טוען מיט אים זיך היינט בענטשן.

מערץ, 1937

פאר אינפארמאציע וועגן דעם בוך,
ווענדט זיך דירעקט צום אויטאָר:

JACOB MARINOFF
3030 Valentine Avenue
Bronx, N. Y.

אינהאלט:

פון סערניק באלאדעס וועגן זיך אליין

- א. מיין ערשטער אויפטריט 7
ב. איד ווער בר'מצבה — איד ווער אַ שמיד 13
ג. אין קוואַניע 23

דער פאַרגעסענער מענטש

- בילד פון קאַזלאָוסקי 34
א. דער פאַרגעסענער מענטש 35
ב. געווען איז דאָס ווינטער אין אָוונט 43
ג. אַ נייַיַאר טאַנץ 49

חורבן אשכנז

- א. חורבן אשכנז 57
ב. אין מיטן נאַכט 65
ג. צו נאַצילאַנד 76
ד. די שריפט אף דער וואַנט 80
ה. באַיקאַט ! באַיקאַט ! 83

אינהארט:

(פארזעצונג)

•

שפיל און קאמף

- א. דאָס האַמעל-ליד 89
- ב. צעשפאַלט זיך מיין האַרץ 92
- ג. דער אַרבעטלאָזער 92
- ד. אמרו לאלהים 97
- ה. דער פרומער רב פייוול 100
- ז. אַ טעות? 104
- ח. ביזסו פאַרליבט 107
- ט. דער אַרבעטער און דער עץ הדעת 108
- י. ווי אַ פּראָלעטאַריער „מופּט“ 100
- יאָ. אַ וויגיליד 111
- יב. פּיאָנערו 113

עלעגיעס

- א. מיין מאַמע 119
- ב. זינט איך האָב דיך פאַרלאָרן 121
- ג. אַ האַרבסט־בלעטל 122
- ד. ביאַליק! 123
- ה. פּה נקבר 125
- ו. אַ ליד 127
- ז. בעוקענעש 129

אינהאלט:

(פאָרזעצונג)

מיניאָטורן

- 132..... א. אירע אויגן
133..... ב. געטער און געטינס
133..... ג. אן עצה פון אַ גוטן אידן
134..... ד. זי . . .
135..... ה. צו מיין מזל
137..... ו. אין האָב נישט צו דיר קיין פרעטענויעט
139..... ז. דער פאָרשערט און איד

פון דעם לעבן פון די טויטע

- 143..... א. באַנייט זעם בית עולם
155..... ב. אַפן עולם האמת

ליריש און סאַטיריש

- 163..... א. צום פעגאַזוס
166..... ב. פאָרוואָרט
170..... ג. תפילה למאַמאָן
172..... ד. נאַכט און טאָג אין הימל
175..... ה. אַ געזאַנג צו ביר
179..... ו. ווען נישט חלילה ער
184..... ז. דער קולטורעלער אייזל
189..... די שוואַרצע בלאַנדינקע

